

Normer på spil i fritidstilbuddet

**INSPIRATIONSMATERIALE TIL ARBEJDET
MED FORFORSTÅELSER OG
DEMOKRATISKE FÆLLESSKABER I
FRITIDS- OG KLUBTILBUD**

Indhold

Introduktion.....	3
Faglig artikel: Sæt fokus på normer i fritidstilbuddet	5
Eksempel fra praksis: Pædagogiske anledninger, hvor normer undersøges	9
Eksempel fra praksis: Læring om medborgerskab i fritidstilbud	12
Eksempel fra praksis: Kærlighed, krav og konsekvens.....	15
Refleksionsredskab: Undersøg dine normer.....	18
Refleksionsredskab: Kender du typen?	23
Refleksionsredskab: Pædagogiske hacks.....	26
Aktivitet: Normer på spil	28
Aktivitet: Space mapping.....	31
Aktivitet: Hack hverdagen	35
Aktivitet: Værtskabet.....	38
Bilag 1: Case	41
Bilag 2: Refleksionsskema til egenskabs- og situationsforklaringer	42
Bilag 3: Refleksionsskema til script-forklaringer	43
Bilag 4: Refleksionsskema til P-forklaringer	44
Bilag 5: Personkort	45
Bilag 6: Perspektivskifte.....	46
Bilag 7: Spilleregler og spillekort	47
Bilag 8: Manuskriptskabelon	57

Introduktion

Med dette inspirationsmateriale får du et indblik i, hvordan vi som pædagoger er bærere af forskellige normer, der kan virke såvel inkluderende som ekskluderende på de børn og unge, vi arbejder med.

Du kan bruge inspirationsmaterialet til at udvikle trygge og robuste fællesskaber, hvor du – sammen med dine kolleger, børnene og de unge – kan undersøge jeres forskellige normer. Efterfølgende kan I så beslutte, hvilke normer der skal gælde i jeres fællesskab. Derved kan I forebygge marginalisering, opbygge meningsfulde fællesskaber og styrke børnene og de unges evne til at indgå i forpligtende fællesskaber nu og på sigt.

Materialet er henvendt til pædagoger, der arbejder med unge i aldersgruppen 13-18 år.

Normer er kulturskabte og derfor foranderlige. Det betyder, at vi som pædagoger kan bryde med de normer, som virker marginaliserende og bygge nye anerkendende og inkluderende normer op. Ved at blive opmærksomme på, hvordan normer virker, kan vi opbygge rum, hvor børnene og de unge oplever at kunne deltage ligeværdigt på trods af uenighed og normforskelle.

Ifølge Dagtilbudslovens §65 skal fritids- og klubtilbud ”i samarbejde med børnene og de unge skabe aktiviteter og samværsformer, der fremmer den enkeltes alsidige udvikling, selvstændighed og forståelse for demokrati. Klubtilbud mv. skal som led heri bidrage til at udvikle børns og unges evne til at indgå i forpligtende relationer og fællesskaber.”

I dette inspirationsmateriale får du anvist veje og metoder til at arbejde med en normundersøgende pædagogik, der kan bidrage til at styrke børnene og de unges alsidige udvikling, selvstændighed og evne til at indgå i forpligtende fællesskaber.

Den normundersøgende pædagogik bygger på tre grundlæggende spørgsmål:

- Hvordan skaber vi vores fælles virkelighed?
- Hvilke muligheder opstår der, når vi begynder at undersøge og stille spørgsmålstejn ved de selvfølgelige normer, som gør sig gældende i vores lokale fællesskab?
- Hvilke muligheder har vi for at udøve indflydelse på de sociale kategorier og normer, som vi forstår hinanden igennem?

Læsevejledning

Inspirationsmaterialet består af en faglig artikel om normundersøgende pædagogik. Herefter kan du lade dig inspirere af tre eksempler fra praksis, hvor der arbejdes med

normer og forpligtende demokratiske fællesskaber. Du kan i samarbejde med dine kolleger anvende de faglige refleksionsredskaber til at tjekke jeres egne normer, hverdagsrutiner og forforståelser af børnene og de unge. Sidst i materialet finder du tre forskellige aktiviteter, som du og dine kolleger kan bruge til at arbejde med børnene og de unges normer og forforståelser. Afslutningsvis finder du også en aktivitet, der kan bidrage til at styrke den enkeltes selvstændighed og tro på egen demokratiske handlekraft.

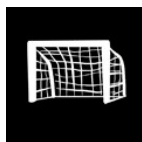
Du kan i samarbejde med dine kolleger bruge inspirationsmaterialet til systematisk udvikling af egen praksis. Det gør I ved at starte med at læse den faglige artikel. Herefter anvender I de faglige refleksionsredskaber, som giver jer overblik over egne normer og forforståelser. På denne måde får I et solidt grundlag at arbejde videre fra.

Gennem materialet er nedenstående ikoner indsat for at guide din læsning. Ikonerne repræsenterer de forskellige faser, som hver øvelse er bygget op omkring.

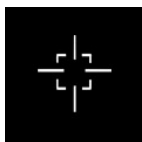
INTRODUKTION

FORMÅL

MÅLGRUPPE

TIDSFORBRUG

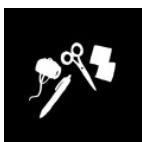
FORBEREDELSE

GENNEMFØRELSE

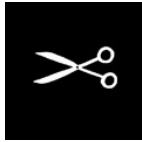
MATERIALER

BILAG

KLIP

FAGLIG ARTIKEL

Sæt fokus på normer i fritidstilbuddet

I denne artikel kan du læse, hvordan normundersøgende pædagogik kan forebygge marginalisering og dermed bidrage til et godt udgangspunkt for at arbejde med demokratiske og inkluderende fællesskaber i fritids- og klubtilbud.

Den normundersøgende pædagogik handler kort fortalt om at få øje på de ofte usynlige normer og forventninger, som styrer vores liv i både små og store sammenhænge. Normer er de standarder, vi bruger til at definere, hvad der er såkaldt normalt og unormalt. Normalitet findes i alle sociale fællesskaber og er med til at bestemme, hvordan vi opfører os som mennesker. Det normale er det, vi næsten ikke lægger mærke til, men alligevel stræber efter. Det såkaldt ”unormale” er ofte sværere at håndtere; vi kan forsøge at undgå det, kompensere for det, tolerere det eller anerkende og inkludere det.

Er vi først blevet en del af gruppen af ’normale’, kan det tilmed være svært at få øje på, hvad der overhovedet udgør normaliteten. Vi kan ligefrem blive ”normalitetsblinde”, fordi det normale jo ikke stikker ud. Til gengæld er det nemt at få øje på det unormale, dvs. det, der afviger fra flertallet. På den måde får det normale værdi og status, hvilket giver nogle mennesker privilegier, mens andre risikerer at blive marginaliserede, selvom de deler den samme dagligdag – uanset om det handler om påklædning, madvaner, seksualitet eller religion.

Det normale er dog ikke hugget i sten. Tænk blot på, hvordan normalitet forbundet med fx påklædning, madvaner, seksualitet og religion har ændret sig over få generationer. Normer er foranderlige og afhængige af tid og sted. Derfor er det vigtigt hele tiden at holde øje med, hvordan normerne – også i de mindre fællesskaber – udvikler sig i fritids- og klubtilbuddet: Er det, vi som fagprofessionelle finder normalt, måske unormalt for nogle af børnene og de unge? Hvilke normer virker inkluderende eller marginaliserende og på hvem?

Det er demokratisk dannende at udfordre normer

Den normundersøgende pædagogik tager udgangspunkt i, at normer er til forhandling. Det drejer sig altså om at skabe fællesskaber, relationer og situationer, hvor børn og unge får mulighed for at tænke kritisk over det, der virker helt normalt. Det kritiske blik kan både rettes udad mod det omgivende samfund og indad mod fællesskaberne og dagligdagen i fritids- og klubtilbuddet.

Når blikket rettes indad, bliver det muligt at gøre op med eventuelle marginaliserende normer og i stedet aktivt inddrage børnene og de unge i at skabe anerkendende og meningsfulde fællesskaber i fritids- og klubtilbuddet. Det kan fx være, når I gør det muligt og legitimt for børnene og de unge at identificere sig med en anden kønsidentitet end blot ciskønnet dreng eller pige. Det kan også være, når I sammen med børnene og de unge afdækker, hvem der bruger klubbens forskellige rum og områder – og hvorfor. Det giver børnene og de unge mulighed for at give deres perspektiv til kende – og det kan jo være, at de har gode idéer til nye måder at indrette klubben på, så flere føler sig trygge og inkluderede.

Når vi arbejder normundersøgende, konkretiserer vi med andre ord de grundlæggende demokratiske værdier, der er fremhævet i formålparagraffen for fritids- og klubtilbud: Medbestemmelse og medansvar, ligeværd og ligestilling, friheds- og menneskerettigheder, personlig selvstændighed, kritisk sans og forpligtende fællesskaber.

Formål for klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud til større børn og unge:

§ 65. Klubtilbud og andre socialpædagogiske fritidstilbud til større børn og unge skal i samarbejde med børnene og de unge skabe aktiviteter og samværsformer, der fremmer den enkeltes alsidige udvikling, selvstændighed og forståelse for demokrati. Klubtilbud m.v. skal som led heri bidrage til at udvikle børns og unges evne til at indgå i forpligtende relationer og fællesskaber.

(Dagtilbudsloven)

Pædagogen som normbærer, normbryder og normbygger

Når den normundersøgende pædagogik lykkes, bygger den på en professionel selvrefleksion og bevidsthed om, at vi alle bringer forskellige normer i spil i forskellige

sammenhænge. Som mennesker trækker vi på flere identiteter, og vores identiteter kommer i spil afhængigt af den situation, relation eller dét fællesskab, vi befinder os i. Det ene øjeblik er det vigtigst at være datter, det næste at være pædagog og det tredje at være fodboldfan.

På denne måde bliver vores normer som pædagoger mere eller mindre styrende for den pædagogiske praksis – alt efter hvilke børn og unge, vi møder, og hvor og hvordan vi møder dem. Som pædagoger og voksne har vi nemlig magten til at fastsætte normerne i fritids- og klubtilbuddet. Magtforholdet mellem pædagog og barn/ung er asymmetrisk, og som pædagoger bestemmer vi, hvilken adfærd der anerkendes, og hvilken der sanktioneres. Det har sine fordele og ulemper, da det kan gælde alt fra, hvordan vi hilser på hinanden, om de unge må have jakke på indendørs til, hvordan de taler til og med hinanden.

Vi er altså som pædagoger normbærere, men vi har også muligheden for at være både normbrydere og normbyggere, fordi normerne kan ændres. Her ligger et stort demokratisk potentiale. Ved at blive opmærksomme på mulige ekskluderende normer og bryde med dem, kan vi opbygge et rum, hvor børnene og de unge oplever at kunne deltage ligeværdigt på trods af uenighed og normforskelle.

Demokratiet kan beskrives som et uenighedsfællesskab, hvor alle medlemmer – trods fællesskabets forpligtelser – altid skal have muligheden for at udtrykke egne holdninger og meninger. Det er derfor vigtigt, at vi inden for de overordnede demokratiske rammer giver plads til den forskellighed, som børne- og ungegruppen repræsenterer.

Overvej, undersøg og diskutér normer

Den normundersøgende pædagogik understøtter ikke kun den kritiske tænkning og den professionelle selvrefleksion. Den normundersøgende pædagogik er også kreativ i sin måde at opbygge inkluderende normer og praksis, fordi I sammen med børnene og de unge kan overveje, undersøge og diskutere, hvilke normer der skal gælde. Det handler altså om at gøre det velkendte fremmed og det fremmede kendt. Det kan I fx gøre ved at ”hacke” vaner og normer. Prøv fx at gøre det velkendte måltid med bestik fremmed ved ikke at lægge bestik på bordet. Det fremmede kan til gengæld gøres velkendt ved at spise med fingrene. Hvilke nye madoplevelser giver det os? Hvad betyder måltidsnormer for den måde, vi spiser sammen på? Har nogle af børnene og de unge selv erfaringer med at spise med fingrene? Er det normen for dem?

Når vi reflekterer over de mest selvfølgelige strukturer og vaner i den pædagogiske praksis, øger vi også børnenes og de unges deltagelsesmuligheder. Samtidig giver vi dem en oplevelse af ligeværd og styrker deres kritiske tænkning:

- Hvordan stiller vi spørgsmål, og tillader vi mange typer af svar?
- Hvad forventer vi af børnene og de unge – og forventer vi den samme grad af deltagelse fra alle børn og unge?
- Hvordan inddeler vi børnene og de unge i grupper? Er der aktiviteter, der er kønsbestemte?
- Hvad betyder det fx at afholde eftermiddage med ”Fortnite for piger”? Er det normkreativt, eller underbygger det bare idéen om, at det er mest normalt for drenge at spille Fortnite?

Når vi på normundersøgende vis mærkværdiggør det velkendte, skaber vi mulighed for normkreativitet og dermed forandring. Det kan vi bruge som pædagogisk princip, når vi sammen med børnene og de unge overvejer, undersøger og diskuterer, hvilke normer og normaliteter der skal gælde. Når børnene og de unge ikke blot får mulighed for kritisk at tænke over normer og det normale, men også får mulighed for at bygge inkluderende normer op, øger det deres deltagelsesmuligheder i fritids- og klubtilbuddets aktiviteter og fællesskaber. Det giver dem en oplevelse af ligeværd og styrker troen på egen demokratiske formåen.

Værd at overveje

- Hvilke normer styrer din/jeres pædagogiske praksis?
- Hvordan skaber du/I rum og situationer, hvor du/I sammen med børnene og de unge kan undersøge normer og holdninger?
- Hvordan håndterer du/I uenighed omkring forskellige normer?

Denne artikel er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

EKSEMPEL FRA PRAKSIS

Pædagogiske anledninger, hvor normer undersøges

Pædagerne i Rødovre Fritidscenter arbejder på de unges præmisser og skaber dermed et frirum for de unge. Samtidig er pædagerne eksperter i at skabe pædagogiske anledninger, hvor de kan undersøge og udfordre de unges normer og dermed styrke deres selvstændighed og kritiske tænkning.

I Rødovre Fritidscenter (RFC) er den pædagogiske linje lagt: Det pædagogiske personale skaber rammerne, som de unge kan skabe sig (selv) i. RFC har indrettet klubmiljøet sådan, at de unge kan gå under de voksnes radar og opleve et frirum. Samtidig står pædagerne altid til rådighed, når de unge har brug for et godt råd, behov for at vende verdenssituationen eller prøve en holdning af.

Rødovre Fritidscenter består af en fritidsklub for 4.-6. klasse elever og en ungdomsklub for 12-18 årige. De fleste af klubbens børn og unge kommer fra Nyager skole, men alle børn og unge, der enten går på en skole i Rødovre Kommune eller bor i Rødovre Kommune kan benytte sig af klubtilbuddet.

Kontakt:

RFC, Ejbyvej 100, 2610 Rødovre

Leder: Lars Lund Jensen,

M: cn13666@rk.dk T: 36378347

Hvad er en pædagogisk anledning?

I RFC er pædagogernes antenner hele tiden tunet ind på, hvad der rør sig blandt de unge. På den måde kan pædagerne skabe pædagogiske anledninger til at undersøge og udfordre de unges normer og dermed styrke deres kritiske tænkning.

Det gør pædagerne ved at opholde sig i periferien af de unges samtaler og fællesskaber, hvor de venter på at kunne

”smide” en kommentar ind i samtalen, fx ved at stille et undersøgende spørgsmål til de unges normalitetsforståelser, livs- og menneskesyn.

Du kan ikke komme i klubben, uden, at vi ser dig

Oftest bruger pædagogerne situationen ved registreringssedlen til at spørge, hvordan det går de unge. Andre gange bliver registreringen den pædagogiske anledning til at undersøge fx kønsnormer, idet de unge ud over deres navn, skole og klassetrin også skal sætte kryds ved deres køn. Nogle gange sætter de unge deres kryds i den ”forkerte” kønskategori. Den situation bruger pædagogerne til at sige, at man jo også kan lade være med at sætte et kryds – eller angive en helt tredje kønskategori.

At stille spørgsmål til det ”normale”

Udover kærlige drillerier og kække bemærkninger falder rigtig mange af de unges samtaleemner på livets store spørgsmål om tro, håb og kærlighed – og fremtiden. Det er i høj grad, når de unges samtaler drejer ind på de store emner, at pædagogerne finder anledning til at blande sig i samtalen. Og det er netop ved disse emner, at de unge accepterer pædagogernes indblanding. Det kommer fx til udtryk, når de unge under aftenmaden taler om deres uddannelsesfremtid. Pædagogen spørger til deres ønsker ift. en ungdomsuddannelse. En af dem overvejer handelsgymnasiet, en anden teknisk skole. Så siger en tredje, at hun nok vælger gymnasiet, for det er det normale. Det får pædagogen til at fortælle om, hvordan hendes egen far ingen forventninger havde om, at hun tog en gymnasial ungdomsuddannelse – det skulle hendes storebror til gengæld. Med den historie forsøger hun at vise pigerne, at der kan være alle mulige forventninger eller pres om uddannelsesvalg, men der ikke er nogen uddannelse, der er mere ”normal” end andre – eller forbeholdt nogle bestemte typer.

Troværdighed og svære emner

Når pædagogerne i RFC finder pædagogiske anledninger til at blande sig i de unges samtaler – og derigennem skaber rum for at undersøge normer – bruger de i høj grad deres egne personlige livserfaringer. Det skaber troværdighed og interesse hos de unge.

”Rigtig pigehygge”

Det er tirsdag aften i RFC. Tre piger fra 6. klasse, en mandlig og to kvindelige pædagoger står omkring køkkenøen og registreringssedlen.

Pige: Er der andre, der skal spise med?

Pædagog 1: Næh.

Pige: Så bliver det rigtig pigehygge. Ups, så er der jo lige Steffen...

Pædagog 2: Så kan vi klæde ham ud! Hvilken type vil du være, Steffen?

Steffen: Det ved jeg ikke rigtig...

Pædagog 2 og pigerne giver forskellige forslag: Sygeplejerske, bibliotekar, psykolog.

Frederik: Hvordan ser en psykolog ud?

Pige: Hun har briller, spraglet tøj... (fniser)

”Der findes ikke svære emner, kun hvis de går over mine personlige grænser, eller hvis jeg ikke har en relation til de unge” (pædagog).

Pædagogerne i RFC er bevidste om, at deres brug af personlige livserfaringer afhænger af den konkrete situation og den konkrete relation til de unge.

For at bevare troværdigheden, er de ærlige over for de unge, når deres personlige grænse er nået, og de ikke ønsker at dele deres personlige erfaringer – eller når de bare ikke ved, hvad de skal svare. Fx fortæller en pige, hvordan hun har hadet drengen, der sidder over for hende, fordi han engang har været meget homofobisk. Det er han heldigvis ikke længere. Drengen vender sig mod en mandlig pædagog og spørger om hans mening, hvortil pædagogen svarer: *”Det er svært for mig at tale om homofobi. Jeg er vokset op i en anden tid. Min far var homofobisk. Det var ikke noget, vi snakkede om derhjemme.”* Eksemplet viser, hvordan man som pædagog på troværdig og ærlig vis kan trække en personlig grænse i samtalen med de unge – og samtidig vise, at der kan være mange grunde til, at man får homofobiske holdninger eller synes, at nogle emner er svære at tale om.

Værd at overveje

- Hvordan skaber du/I pædagogiske anledninger til at undersøge normer sammen med børnene og de unge?
- Hvordan og hvornår bruger du dine personlige livserfaringer i dialogen med børnene og de unge?
- Hvilke holdninger og normer reagerer du/I på? Hvordan reagerer du/I?
- Hvor går din personlige grænse for, hvad du deler med børnene og de unge? Og hvordan sætter du den grænse?

Denne artikel er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

EKSEMPEL FRA PRAKSIS

Læring om medborgerskab i fritidstilbud

Hos UngiAarhus er demokrati og medborgerskab på dagsordenen. Her handler det om at give de unge en direkte og synlig anerkendelse af den indsats og de kompetencer, som de yder og tilegner sig i ungdomsskoler samt fritids- og undervisningstilbud.

Uden for det formelle skole- og uddannelsessystem udbyder UngiAarhus en række OCN-læringsforløb under temaet: "Uddannelse, dannelse og arbejde". OCN (Open College Network) er en metode, der hjælper unge til at få anerkendt og dokumenteret en række kompetencer, som rækker ud over den formelle skole.

Anerkendelse af uformel læring

Formålet med OCN-metoden er, at de unge bliver synligt anerkendt for deres indsats og samtidig får et læringsbevis på kompetencer, som særligt kan gavne dem, når de fremadrettet søger arbejde, eller hvis de ønsker at søge ind på FGU. Som OCN-vejleder og UngiErhverv-koordinator, Mette Elleskov Christiansen, forklarer, så indfanger læringsforløbene blandt andet de uskrevne regler og selvfølgeligheder, som eksisterer på enhver arbejdsplads, og det giver de unge en unik mulighed for at lære at begå sig både personligt, socialt og fagligt. Der kan arbejdes med OCN på tre forskellige niveauer (kendskab, kundskab og mestring) tilpasset den enkelte deltager og den lokale kontekst.

UngiAarhus tager sig af offentlige fritidstilbud til børn og unge mellem 10 og 18 år i Aarhus - og for unge med vidtgående behov helt op til 21 år. De dækker alle fritids- og ungdomsklubber, herunder ungemiljøer, pædagogisk ledede legepladser og ungdomsskole.

Kontaktoplysninger:
Mette Elleskov Christiansen, tlf. 41873625, mail: OCN-vejleder og UngiErhverv-koordinator
UngiAarhus NORD og Gellerup/
Toveshøj

Læs mere her:
<http://uiaa.dk/sp>

Dokumenteret udvikling

Med OCN-metoden får de unge mulighed for at opøve og dokumentere færdigheder trin for trin, hvilket også giver ungdomsskoler og fritidstilbud mulighed for at strukturere og skabe overblik over den enkeltes faglige, sociale og personlige udvikling. Når forløbet afsluttes, modtager hver deltager et såkaldt læringsbevis som vedkommende eksempelvis kan vedlægge i forbindelse med jobsøgning eller uddannelse. Hos UngiAarhus Gellerup-Toveshøj er OCN-metoden udbredt og anvendes i fritids- og ungdomsklubber samt på ungdomsskolen. Her blev mere end 120 OCN-beviser uddelt i 2017 af Børn og Ungerådmand, Bünyamin Simsek.

© UngiAarhus

Metode til at tale om følsomme og kontroversielle emner

OCN-metoden er også et godt værktøj for pædagerne i fritidstilbuddet til at tale om følsomme og kontroversielle emner som fx personlig hygiejne, kostvaner og livsstil. Når dette er indskrevet i et læringsforløb, som noget, der skal gennemgås af alle, bliver det opfattet knapt så personligt, og det sætter rammerne for en god dialog, fremhæver Mette Elleskov Christiansen.

OCN Danmark bygger bl.a. på følgende principper:

- Al læring er værd at anerkende, uanset hvor og hvordan det sker.
- Anerkendelse af læring skal ske i små skridt.
- Alle skal gives lige muligheder, uanset forudsætninger.
- Der tages udgangspunkt i deltageren.

(Kilde: OCN Danmark, <https://ocn-danmark.dk/om-ocn>)

Medborgerskabskompetencer

UngiAarhus Gellerup-Toveshøj har blandt andet gennemført forløbet ”Medborgerskab”. Dette forløb giver deltagerne grundlæggende viden om medborgerskab, rettigheder, ansvar og pligter i samfundet. Kompetencer inden for medborgerskab skal tilegnes, hvilket kræver både viden og de rette redskaber. De unge får således mulighed for at udvikle reelle medborgerskabskompetencer, der fremmer deres deltagelse og viden om samfundet.

Eksempler på OCN-programmer:

- Arbejdsmarkedskompetencer
- FGU-forløb
- Job, skole og hverdag
- Medborgerskab
- Mental robusthed og livsduelighed
- Personlig præsentation og formidling
- Projekt- og bestyrelsesarbejde

Medborgerskab kan helt konkret være muligheden for at vise, at man kan bidrage konstruktivt til fællesskaber. Her er OCN-metoden et godt eksempel på, hvordan den uformelle læring kan belønnes, så de unge føler sig anerkendt og derigennem kan opbygge troen på egen demokratiske formåen. ”For hver opgave kan de unge få point, og det styrker selvtilliden, når de får anerkendelse for deres indsats”, pointerer OCN-vejleder og UngiErhverv-koordinator, Mette Elleskov Christiansen. Således kan OCN-forløb være med til at gøre de unge til oplyste og aktive medborgere.

Dette materiale er udarbejdet af projektmedarbejder Pernille Lund Madsen i VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

EKSEMPEL FRA PRAKSIS

Kærlighed, krav og konsekvens

- Medborgerskab i fritidspædagogikkens dagligdag

Demokratisk dannelse og medborgerskab kan virke som diffuse og uhåndterbare begreber, men i Værestedet Jættehøj i Holstebro er det en integreret del af hverdagen. Her danner et tydeligt værdisæt og et forpligtende fællesskab rammen for de unges demokratiske dannelse.

Som en del af arbejdet med demokrati og medborgerskab i lokalmiljøet, giver Værestedet Jættehøj områdets unge mulighed for at gå et sted hen, hvor de kan dyrke deres fritidsinteresser og mødes med andre unge. Her er man ikke bange for at tage en konfrontation og værdidebat med de 13-17-årige.

Faste rammer og tydelige værdier

Filosofien er, at de unge skal konfronteres med virkeligheden. Det handler om at udvise respekt og ordentlighed over for hinanden og turde tale om de svære emner. Det er afgørende at være autentisk i sit møde med de unge, understreger Henrik Sondrup, der er gademedarbejder og afdelingsleder for Værestedet. De unge skal kunne fornemme, at man vil dem det godt og har tiltro til dem.

Værestedet Jættehøj i Holstebro er en ungdomsklub, som man kan gå i fra man er fyldt 13 år eller går i 7. klasse. Der kommer også ældre unge i huset, og de har en særlig rolle som rollemodeller for de mindre.

Kontaktoplysninger:

Henrik Sondrup, gademedarbejder og afdelingsleder for Værestedet,
T: 23828601.

På Værestedet arbejdes der ud fra et bevidst værdisæt, som skaber grundlag for kulturen i klubben. Alle skal eksempelvis forbi og hilse, når de kommer. Her hilser de ved at se hinanden i øjnene og give hånd, hvilket forventes af de unge, ligesom det påtales og afkræves, hvis de forsøger at slippe udenom. Så lyder beskeden: "Nu kommer du her".

Ifølge Henrik Sondrup, er det helt afgørende, at de unge bliver mødt med både kærlighed, krav og konsekvens.

Forpligtende fællesskaber

I dagligdagen lægges grundstenen for en demokratisk kultur, som bygger på gensidig respekt, anerkendelse og ordentlighed. På den måde har ungdomsklubben en opdragende og dannende funktion, som opbygger de unges selvstændighed og evne til at indgå i forpligtende fællesskaber.

Det sociale fællesskab fremmer trivsel og tilhørsforhold, og de unge får en positiv tilknytning til de voksne, som agerer rollemodeller på baggrund af et tydeligt værdisæt. Ungdomsklubben aktiverer samtidig de unge og giver dem et fast tilhørssted. På et bredere omverdensplan sørger klubben også for udflugter, så de unge kommer med på besøg hos borgmesteren og i Folketinget.

Erfaringerne fra Værestedet er et godt bud på, hvordan man som pædagog kan arbejde med fritids- og klubområdets overordnede formål om ”at udvikle børns og unges evne til at indgå i forpligtende relationer og fællesskaber” (Dagtilbudsloven, §65).

Professionel selvrefleksion

Henrik Sondrup fremhæver vigtigheden af professionel refleksion. På baggrund af 22 års praksisviden har han selv udarbejdet den såkaldte ”Henrik-model”. Modellen lægger op til professionel selvrefleksion med fokus på pædagogens empati, faglighed og livserfaring. Man må som pædagog overveje følgende:

- Hvad er vi – for hvem?
- Hvilket miljø opbygger vi omkring os selv og de unge?
- I hvilken grad er vi tydelige omkring vores værdigrundlag i det daglige arbejde?
- Hvordan går vi fra værdier til handling?
- Hvad forhindrer os i at være autoritative og sætte rammer om værdier?

De unge har brug for gode rollemodeller, som de finder i klubben. Der skal være nogle, som kan vise dem, hvordan man opfører sig ansvarligt og voksent, påpeger Henrik Sondrup. Demokratisk dannelse sker blandt andet igennem udvikling af sprog og adfærd. Fx ”ingen fødder på bordet” og ”ryd op efter dig selv” i det daglige. For nogle unge er dette

blot selvfølgeligheder, mens det hos andre er en afgørende del af deres almene dannelse og opdragelse.

Helhedsorienteret samarbejde

Henrik Sondrup fortæller, at et stærkt samarbejde med SSP og sparring med lærere på skoler i lokalområdet er med til at sikre, at det opbyggende arbejde bliver så helhedsorienteret som muligt. Her er også fokus på, at forældrene inddrages som en del af processen. Det helhedsorienterede samarbejde er således en væsentlig dimension af det demokratisk opbyggende arbejde med de unge på Værestedet.

Dette materiale er udarbejdet af projektmedarbejder Pernille Lund Madsen i VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

REFLEKSIONSREDSKAB

Undersøg dine normer

Når du som pædagog vil arbejde normundersøgende, kan det være en god idé at starte med at undersøge dine egne normer og de personlige livserfaringer, som du bruger i arbejdet med børnene og de unge. Her kan dette professionelle refleksionsredskab hjælpe dig.

Målgruppe

Pædagogisk personale i fritids- og klubtilbud.

Tidsforbrug

30-60 minutter.

Materialer

Case og refleksionsskabeloner (bilag 1, 2, 3 og 4).

Formål

Formålet med dette redskab er at fremme pædagogens bevidsthed om sine egne personlige og faglige normer, og hvordan de påvirker pædagogens forforståelse af børnene og de unge. Det er med til at skabe en bevidsthed blandt det pædagogiske personale om de inkluderende og ekskluderende normer, der betinger børnenes og de unges muligheder for anerkendelse og deltagelse.

Forudsætninger, form og indhold

Normalitet findes i alle sociale fællesskaber og er med til at bestemme den acceptable adfærd. Ofte opstår der dog en "normalitetsblindhed" hos dem, der tilhører det såkaldt normale, hvilket kan resultere i en marginalisering af de "unormale". I den pædagogiske praksis er det pædagogen, der repræsenterer normaliteten. Derfor er det vigtigt, at du som

pædagog forholder dig refleksivt og kritisk til dine egne normer, så visse børn og unge ikke ubevidst og uhensigtsmæssigt marginaliseres.

Redskabet introducerer en case og tre overordnede refleksionsperspektiver, som gør det muligt at tjekke din såkaldte normbagage og dermed få blik for, hvilke normer du som pædagog muligvis tager for givet i praksis.

Casen kan behandles ved hjælp af udvalgte eller alle tre præsenterede perspektiver, ligesom refleksionen kan gennemføres individuelt eller i fællesskab, fx på et personalemøde.

Hvis I ligger inde med en god case fra praksis, som I gerne vil have nye perspektiver på, kan I med fordel selv skrive casen og dele den med hinanden.

Forberedelse

Undersøger I jeres normer individuelt, kræver det ikke en egentlig forberedelse.

Undersøger I jeres normer kollektivt, er det en fordel, hvis I læser casen inden mødet og gør jer nogle individuelle tanker om den. Bruger I jeres egen case, skal den skrives forud for refleksionen.

Gennemførelse

Trin 1: Læs casen

Læs inspirationsmaterialets case (bilag 1) eller brug jeres egen case.

Trin 2: Overvej casen

Hvordan forstår du dig til situationen og de unge?

Hvilke udfordringer peger casen på, og hvad kan de skyldes?

Hvordan vil du umiddelbart håndtere disse udfordringer?

Hvordan forestiller du dig situationen, efter du har håndteret udfordringerne?

Trin 3: Refleksionsperspektiver

Nedenfor får du nu præsenteret tre forskellige modeller, som hver tilbyder nogle perspektiver, som du kan bruge til at reflektere over den måde, som du umiddelbart forstår og fortolker casen. Brug de tre refleksionsskemaer (se bilag 2, 3 og 4) til at fastholde dine refleksioner over, hvordan din egen bagage af normer og såvel personlige som

professionelle erfaringer spiller ind i din pædagogiske praksis og relation til forskellige børne- og ungegrupper.

Perspektiv 1: Egenskabsforklaring og situationsforklaring

Egenskabs- og situationsforklaringer er to forskellige måder, hvormed vi kan forklare børnenes og de unges adfærd. Egenskabsforklaringer har fokus på at forklare en given adfærd ud fra det enkelte individs baggrund og identitet, imens situationsforklaringer har fokus på at forklare adfærden ud fra den konkrete situation og de relationer, som individet indgår i. Fx kan vi forklare aggressiv adfærd hos en dreng med hans køn og kulturelle baggrund. Alternativt kan vi forklare drengens aggressive adfærd som noget, der udspringer af en situation, hvor aggressiv adfærd er det eneste, man forventer af ham.

Når vi egenskabsforklarer

- forklarer vi den unges adfærd på baggrund af generaliserede kategorier som fx køn, alder, social status, religion mv.
- fjerner vi betydningen af den konkrete situation, som den unge er i.
- har vi tendens til at fokusere på personer, som ikke ligner os selv.
- er der en risiko for, at vi kommer til at stigmatisere målgruppen på baggrund af stereotyper.

Når vi situationsforklarer

- forklarer vi den unges adfærd på baggrund af hans eller hendes unikke og sammensatte identitet, samt den konkrete situation, som han eller hun er i.
- sætter vi fokus på de positioner og relationer, som den unge indgår i i den konkrete situation.
- har vi tendens til at fokusere på personer, som ligner os selv.
- er der mulighed for at nedbryde stereotyper og give de unge mulighed for at udvikle sig i sunde relationer.

Udfyld refleksionsskemaet til egenskabs- og situationsforklaringer (bilag 2) og brug det som afsæt for kollegial sparring og udvikling.

Perspektiv 2: Scripts

Scripts er de logikker eller normsæt, du som pædagog orienterer dig ud fra i en konkret situation og dermed bruger som afsæt for at udvirke din professionelle dømmekraft. Hvert script rummer forskellige normer, krav, aktører mv.:

Organisatorisk script	Fagligt script	Sociorelationelt script	Psykosocialt script
<ul style="list-style-type: none"> • har fokus på institutionens og arbejdets struktur, organisering, værdigrundlag, tidspres og økonomi. • er forbundet med den overordnede politiske ramme og den lokale ledelses prioriteringer. 	<ul style="list-style-type: none"> • har fokus på det faglige indhold; trivsel, udvikling og dannelse. • er forbundet med formålsparagraffen for fritids- og klubtilbud. • er forbundet med den faglige udvikling og forskning. 	<ul style="list-style-type: none"> • har fokus på børne-og ungegruppen som et samlet socialt fællesskab. • prioriterer børnene og de unges gensidige inklusion, de sociale spilleregler og fællesskabets trivsel og bæredygtighed. 	<ul style="list-style-type: none"> • har fokus på det enkelte barns/unges styrker og svagheder, sociale og psykologiske udfordringer. • prioriterer et holistisk syn på barnet/den unge og vægter den enkeltes trivsel og udvikling.

Udfyld refleksionsskemaet til script-forklaringer (bilag 3) og brug det som afsæt for kollegial sparring og udvikling.

Perspektiv 3: De tre P'er

Som pædagoger i fritids- og klubtilbud arbejder I med Professionelle, Personlige såvel som Private erfaringer i relationen med klubbens børn og unge. Derfor er det værd at overveje, hvordan normer inden for det Professionelle, Personlige og Private spiller ind i jeres egen pædagogiske praksis.

Professionel	<ul style="list-style-type: none"> • Din professionalisme bygger på faglig og teoretisk viden, samt arbejds erfaringer. • Din professionelle adfærd af præget af faglige analyser, metoder og systematisk evaluering. • Du vurderer børn og unge og de situationer, de befinder sig i, ud fra anerkendte faglige normer og standarder.
Personlig	<ul style="list-style-type: none"> • Du har bearbejdet dele af din personlighed og livshistoriske erfaringer på en måde, så du kan træde ind i relationen med børnene og de unge på en personlig og troværdig måde. • Du bruger din intuition, situationsfornemmelse og empatiske evner til at møde børnene og de unge i øjenhøjde og tage ansvar for fællesskabet. • Du vurderer børn og unge og de situationer, de befinder sig, ud fra dine personlige normer, som bygger på dit køn, alder, etnicitet, klasse mv. og livshistoriske erfaringer.
Privat	<ul style="list-style-type: none"> • Dine ubearbejdede private erfaringer og behov dukker pludseligt og utilsigtet op i relation til de børn og unge, du arbejder med. • Når dine ubearbejdede private erfaringer og behov dukker op i mødet med barnet/den unge, bliver dit pædagogiske arbejde impulsivt og tilfældigt. • Du spejler dine egne private erfaringer og behov i barnet/den unge og vurderer barnet/den unge ud fra normer, som du selv oplever, at du skal leve op til.

Udfyld refleksionsskemaet til P-forklaringer (bilag 4) og brug det som afsæt for kollegial sparring og udvikling.

Evaluering

Hæng jeres refleksionsskemaer op og undersøg, hvordan jeres normer og perspektiver på casen ligner hinanden og/eller er forskellige fra hinanden.

Overvej, hvilke normer og vurderingskriterier du/I vil være opmærksomme på i egen praksis i den kommende tid.

Overvej hvordan du/I vil øve jer i at vurdere og fortolke på nye måder, der kan skabe nye muligheder for deltagelse og anerkendelse blandt klubbens børn og unge.

Til næste møde kan I aftale at finde andre konkrete situationer, hvor I har været i tvivl om, hvorfor I har vurderet, som I har, og handler, som I gør. Brug de tre perspektivmodeller til at støtte jeres refleksioner.

Kilder

Egenskabs- og situationsforklaringer: Skytte, Marianne (2007). Etik i et interkulturelt perspektiv. I: Mach-Zagal, Ruth og Kirsten Nøhr (red.) *Ethiske dilemmaer i pædagogisk arbejde* (s. 109-131). København: Hans Reitzels Forlag.

Scripts: Gulløv, John (2015). *Dømmekraft i praksis: en antropologisk undersøgelse af professionelle på en skole*. Ph.d.-afhandling. Roskilde: Roskilde Universitetscenter.

De tre P'er: Jappe, E. (2008). *Håndbog for pædagogstuderende*. Kbh.: Frydenlund.

Dette refleksionsredskab er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

REFLEKSIONSREDSKAB

Kender du typen?

Dette er et fagligt refleksionsredskab til at undersøge, hvordan I som pædagoger ser og forstår fritids- og klubtilbuddets børn og unge. Dette skaber bevidsthed om, at I måske kategoriserer dem forskelligt og dermed skaber forskellige muligheder for anerkendelse og deltagelse i fællesskabet.

Målgruppe

Pædagogiske ledere og personale i fritids- og klubtilbud.

Tidsforbrug

90-120 minutter.

Materialer

Printede Personkort (bilag 5) og printede Perspektivskifte kort (bilag 6), post-it-blokke og kuglepenne.

Formål

Formålet med refleksionsredskabet er at synliggøre de selvfølgegjorte normer og kategoriseringer, som det pædagogiske personale anvender, når de beskriver, forstår og vurderer børnenes og de unges adfærd, udvikling og trivsel.

Forudsætninger, form og indhold

En stor del af den pædagogiske praksis handler om at forstå, vurdere og kategorisere børn og unge, så I som pædagoger ved, hvordan I skal handle og indrette jeres praksis i relation til børnene og de unge. For at forebygge at visse kategoriseringer kommer til at virke marginaliserende eller diskriminerende, er det vigtigt, at I som pædagoger forholder jer selvkritisk og bevidst til, hvordan I kategoriserer børnene og de unge.

Refleksionsredskabet indeholder to skabeloner og en række refleksionsspørgsmål, som hjælper jer til at beskrive de børn og unge, I arbejder med i dagligdagen. Derigennem kan I få øje på de implicite kategorier og normer, som I forstår og vurderer børnene og de unge

ud fra. Redskabet giver jer også mulighed for at foretage et perspektivskifte og dermed opnå en mere nuanceret opfattelse af børnene og de unge.

Refleksionsredskabet kan bruges på teammøder eller personalemøder, hvor det er på dagsordenen at forholde sig selvkritisk og undersøgende til, hvordan I ser og forstår klubbens børn og unge. Det giver jer mulighed for at undersøge, hvilke muligheder og begrænsninger, der ligger i jeres forståelser og kategoriseringer.

Forberedelse

Print Personkort (bilag 5) og Perspektivskifte kort (bilag 6) i A3 str.

Afsæt tid til et møde og udpeg en person, som kan styre processen, som den er beskrevet nedenfor.

Gennemførelse

Trin 1: (20 minutter)

Del jer i grupper af 3-4. Uddel Personkort (se bilag 5) og udfyld dem med udgangspunkt i børnene/de unge, som I ser dem.

Først beskriver I, hvad de forskellige børn og unge siger og gør. Vær så konkret som muligt. Beskriv gerne specifikke udsagn og konkret adfærd. Til sidst udfolder I baggrundshistorien.

Trin 2: (20 minutter)

Hæng alle Personkortene op på væggen.

Undersøg, om der er visse typer af børn og unge, der går igen. Hæng den samme type under hinanden.

Diskutér, hvorvidt I er enige i de typer af børn og unge, som er blevet beskrevet.

Trin 3: (10 minutter)

Hver især skriver I på post-it-sedler: "Når jeg møder xx, står jeg med følgende udfordring..."

Skriv kun én udfordring per post-it-seddel.

Hæng post-it-sedlen op på det Personkort, hvor I møder den pågældende udfordring.

Trin 4: (30 minutter)

Gennemgå udfordringerne i plenum med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Er I enige om udfordringerne?

- Hvad skyldes udfordringerne, og er I enige om årsagen?
- Hvem har ansvaret for udfordringerne (børnene/de unge, pædagogerne, institutionen, forældrene, samfundet), og er I enige om, hvor ansvaret skal placeres?
- Hvordan håndterer I normalt udfordringerne, og er I enige om håndteringen?

Trin 5: (20 minutter)

Udfyld Perspektivskifteskabelonen (bilag 6) på baggrund af udfordringerne set fra børne-/ungetypens perspektiv.

Det er vigtigt, at I sætter jer i børnenes/de unges sted og forstår udfordringerne ud fra deres perspektiv.

Trin 6: (20 minutter)

Saml op på perspektivskiftet i plenum med udgangspunkt i følgende spørgsmål:

- Hvordan forstår I udfordringerne, og er der overhovedet stadig tale om udfordringer?
- Har årsagerne til udfordringerne ændret sig?
- Har ansvaret for udfordringerne ændret sig?
- Giver perspektivskiftet jer anledning til at håndtere udfordringerne anderledes og i givet fald hvordan?

Evaluering

Stil jer i en rundkreds på gulvet. Tag en runde, hvor I hver især fortæller, hvad I tager med jer fra refleksionsøvelsen.

Kilde

Læs mere om typer og typekort, personas og empati-kort her: Fjordbak, J. (2015). *Den innovative medarbejder*. Grenå: COK - Center for Offentlig Kompetenceudvikling, s. 227-232.

Dette refleksionsredskab er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

REFLEKSIONSREDSKAB

Pædagogiske hacks

Dette refleksionsredskab kan I bruge til at hacke jeres pædagogiske hverdag, så I kan blive mere bevidste om, hvilke pædagogiske muligheder og begrænsninger, der ligger i hverdagens vaner og rutiner i fritids- og klubtilbuddet.

Målgruppe

Pædagogisk personale i fritids- og klubtilbud.

Tidsforbrug

1-2 timer til beskrivelse af den ”normale” pædagogiske praksis og idé til hack. Hacket udføres i den almindelige arbejdstid.

Formål

Formålet med at hacke den pædagogiske hverdag er, at I som pædagoger bliver i stand til at synliggøre og undersøge jeres ”normale” pædagogiske praksis. På den måde kan det blive tydeligere, hvilke muligheder og begrænsninger vante rutiner og praksisformer har for forskellige børn og unge.

Forudsætninger, form og indhold

Den pædagogiske praksis rummer en masse vaner og måder, som ”vi plejer at gøre tingene på”. Disse vaner kan være pædagogisk begrundede, men det er ikke altid, at vi kan huske, hvorfor vi gør, som vi gør. Pædagogiske hacks kan hjælpe med at gøre os bevidste om, hvilke pædagogiske muligheder og begrænsninger, der ligger i hverdagens vaner og rutiner.

En forudsætning for at hacke hverdagen er, at I som pædagoger er i stand til at se og beskrive alt det, som er helt ”normalt” – og som I derfor næsten ikke kan få øje på. Et pædagogisk hack består således i en grundig beskrivelse af en helt normal måde at gøre tingene på. Herefter kan I gøre det helt normale mærkværdigt ved at iscenesætte vaner og rutiner på nye måder, så det slet ikke fremstår så ”normalt” længere.

Forberedelse

Beskriv en helt almindelig del af jeres praksis, som I gerne vil undersøge.

Aftal, hvor, hvornår og hvordan I vil hacke jeres daglige praksis.

Gennemførelse

Et pædagogisk hack handler om at mærkværdiggøre pædagogiske vaner ved at gøre det modsatte af det, I plejer at gøre.

Eksempel 1: Jeres klub er indrettet med mange mindre rum, hvilket betyder, at de unge finder sammen i mindre grupper, som bliver lidt usynlige for hinanden. Der er tendens til klikedannelse, og I har svært ved at få gang i det store fællesskab. Hack de små rum: Luk dem af eller tag alle sofaer/stole ud af rummene. Se, hvad der sker!

Eksempel 2: I er som pædagoger rigtig gode til at sætte gang i aktiviteter, men I oplever samtidig, at de unge sjældent selv tager initiativ. Hack jeres egen praksis ved ikke at igangsætte aktiviteter i stykke tid. Se, hvad der sker!

Eksempel 3: I åbningstiden befinder I jer som pædagoger som regel i det store opholdsrum. De unge ved, at det er her, de kan finde jer, låne nøgler og snakke med jer. Det skaber tryghed, men nogle gange oplever I, at opholdsrummet bliver lidt af en banegård. Hack jeres vante placering i klubben. Ryk jer selv ud i andre rum. Se, hvad der sker!

Find selv på andre pædagogiske hacks!

Opfølgning

Hold øje med, hvilke nye perspektiver og muligheder hacket skaber. Er der noget, der kan bruges?

Kilde

Thrane, L., & Thrane, K. (2018). Didaktiske refleksioner over børns arbejde med normer - i en pædagogisk-æstetisk kontekst. I: B. M. Johansen (Ed.), *Æstetik og pædagogik* (pp. 259-287). Århus: Akademisk Forlag.

Dette refleksionsredskab er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

AKTIVITET

Normer på spil

'Normer på spil' er et rollespil, der kan bruges til at give de unge en kropslig erkendelse af, hvad normer gør ved os, ved vores forståelse af andre mennesker, og hvordan andres normer meget nemt kan fremstå mærkelige og måske endda uacceptable.

Målgruppe

13-18 årige i fritids- og klubtilbud (30-50 deltagere).

Tidsforbrug

1-1½ time. Det er oplagt at bruge en aften med god tid eller på en weekendtur.

Materialer

Printede regler og spillekort (bilag 7), kuglepenne og post-it-blokke.

Formål

Rollespillet kan bruges til i fællesskab med de unge at undersøge, hvad normer gør ved os, og hvordan vi reagerer på normer, der ikke ligner vores egne. Rollespillet har til formål at danne afsæt for en dialog om, hvilke normer der skal gøre sig gældende i fritids- og klubtilbuddet med henblik på at skabe et demokratisk fællesskab, der rummer alles forskelligheder, og hvor ingen marginaliseres.

Forudsætninger, form og indhold

For at de unge kan opnå en kropslig erkendelse af, hvordan normer virker, er det vigtigt, at de bliver kastet ud i rollespillet uden for mange forudgående forklaringer. De skal bare spille spillet og følge reglerne. Læringspotentialet ligger i det ukendte, som skal opleves og erkendes kropsligt, mens de spiller. Fortæl de unge, at de blot skal stole på processen og have det sjovt.

I den virkelige verden udvikler kulturer fælles forståelser og måder at være sammen på over lang tid. Individet lærer regler og normer igennem hele livet. I dette rollespil er det meningen, at de unge skal lære en række regler og normer på meget kort tid. Til at

begynde med vil kulturelle regler og normer virke komplicerede, men efterhånden som de unge praktiserer dem, bliver de hurtigt helt naturlige for dem.

Forberedelse

Orientér jer i spillereglerne og spillekortene (bilag 7), før I igangsætter rollespillet.

Gennemførelse

Trin 1:

Del de unge op i to hold, Alfa og Beta. Alfa og Beta udgør hver sin kultur. Alfa og Beta har hver sit sæt regler og normer (se bilag 7). Disse regler og normer får de unge mere at vide om, når holdene er gået ind i hvert sit lokale.

Trin 2: (10 min)

Hjælp holdene i gang med at lære deres egen kulturs spilleregler og normer at kende. Gør holdene opmærksomme på, at de IKKE må fortælle gæsterne fra det modsatte hold om deres egne kulturelle spilleregler. De skal blot behandle gæsterne på den samme måde, som de behandler hinanden på.

Du styrer tiden og sikrer fremdriften i spilprocessen.

Trin 3: (20 min)

Holdene udveksler to ambassadører ad gangen i 5 minutter. Ambassadørerne kan kun handle ifølge deres egne spilleregler, men de skal forsøge at forstå det andet holds spilleregler.

Når ambassadørerne kommer hjem til deres eget hold, deler de deres opdagelser. Det næste hold ambassadører bruger opdagelserne til bedre at kunne agere og kommunikere i det andet holds kultur.

Der afholdes i alt tre ambassadørudvekslinger á 5 minutter.

Trin 4: (5 min)

Hvert hold får 5 minutter til at samle alle deres informationer om det andet holds kultur og normer.

Trin 5: (15-30 min)

Saml begge hold i det samme lokale og bed hvert hold om at beskrive det andet holds kultur og normer: ”Hvordan opfører de sig? Hvad går deres opførsel ud på?”

Bed holdene om at be- eller afkræfte beskrivelserne ved hver især at forklare deres egne spilleregler.

Opfølgning

Start en refleksion over, hvad man kan lære af spillet:

- Hvordan oplevede I at møde de andre?
- Hvad overraskede jer?
- Har I eksempler fra jeres eget liv, hvor I er stødt på normer, der ikke gav mening for jer?
- Hvilke normer styrer vores kultur i fritids- og klubtilbuddet? Hvilke fordele og ulemper er der ved vores normer? Er der noget, vi skal ændre? Hvis ja, hvordan?

Kilde

Rollespillet blev oprindeligt udviklet under navnet BaFa' BaFa' (1970/2011) af R. G. Shirts, stifter af Simulation Training Systems. BaFa' BaFa' blev udviklet med det formål at simulere kulturmøder og gennem spil og leg at skabe refleksioner og erkendelser vedr. stereotyper.

<https://www.simulationtrainingsystems.com/schools-and-charities/products/bafa-bafa/>

Dette aktivitetsredskab er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

AKTIVITET

Space mapping

Børn og unge bruger ofte rum og steder på helt andre måder, end de voksne har tiltænkt. Denne kortlægningsaktivitet kan bruges til at fremme børnenes og de unges perspektiver på deres egen hverdag. Det er udgangspunktet for, at børnene og de unge kan gøre sig erfaringer med deres egen demokratiske handlekraft.

Målgruppe

13-18 årige i fritids- og klubtilbud (5-25 deltagere).

Tidsforbrug

1-2 timer til gennemførelse og 1 time til forberedelse. Aktiviteten er velegnet til en klubaften.

Materialer

Forstørret og printet plantegning af klubben, et kort over kvarteret omkring klubben og evt. også et kort over hele lokalområdet omkring klubben. Forskellige klistermærker, der symboliserer hvert af nedenstående spørgsmål.

Formål

Aktivitetens formål er at gøre børnene bevidste om hinandens forskellige behov og erfaringer med rum og steder. Denne bevidsthed er udgangspunktet for, at I som pædagoger i fællesskab med børnene og de unge kan styrke de rum og steder, der er betydningsfulde. Derudover kan I ændre på de rum og steder, som måske opfattes som utrygge, kedelige eller voksendominerede. På den måde understøtter aktiviteten, at børnene og de unge bliver hørt og får styrket deres demokratiske handlekraft.

Forudsætninger, form og indhold

Aktiviteten forudsætter, at I som pædagoger overvejer, hvilke områder I gerne vil have kortlagt. I kan overveje at spørge børnene og de unge. Overvej også, hvorvidt I vil lægge op til at invitere klubbens børn og unge til handling med henblik på at udvikle og forbedre

visse rum og steder. Det er en god idé at forventningsafstemme med de unge som det første, når I går i gang med aktiviteten.

Aktiviteten er dialogbaseret. Derfor er det en god idé at overveje, hvilke spørgsmål I vil stille, og hvordan I kan spørge nysgerrigt ind til børnenes og de unges beslutninger om at sætte klistermærkerne bestemte steder. Husk, at spørgsmålene også skal være interessante og meningsfulde for børnene og de unge at forholde sig til. Skab derfor en stemning, hvor de er nysgerrige på hinandens oplevelser med og brug af rum og steder. Aktiviteten bliver skabt i et fællesskab mellem jer som pædagoger og fritids- og klubtilbuddets børn og unge. Det er derfor vigtigt at gøre det klart for dem, at der ikke findes forkerte svar – eller forkerte steder at sætte sine klistermærker.

Forberedelse

Indret et lokale, så der er plads til store print af plantegninger/kort enten på bordene eller på gulvet. Print plantegninger/kort i så stort et format som muligt. Det gør det nemmere at visualisere, hvordan børnene og de unge bruger rum og steder. Indkøb klistermærker.

Lav plakater, hvor der ud for hvert spørgsmål står det pågældende klistermærke.

Gennemførelse

Trin 1: Kortlæg!

Inddel børn og unge i grupper. Hver gruppe får et kort. I hver gruppe er der en pædagog, som stiller spørgsmålene og stiller opfølgende spørgsmål, så de får sat ord på, hvordan de oplever og bruger klubben og dets lokalområde.

Plantegning af klubben:

- Hvor er dit yndlingsrum?
- Hvor føler du dig tryk?
- Hvor har du det sjovt?
- Hvor finder du en voksen at tale med?
- Hvor kommer de voksne næsten aldrig?
- Hvor finder du dine venner?
- Hvor føler du dig utryk?
- Hvor keder du dig?

- Hvor kommer du aldrig?

Området omkring klubben:

- Hvor er det sjovest at hænge ud?
- Hvor er det kedeligste sted?
- Hvor kommer de voksne næsten aldrig?
- Hvor kommer du aldrig?
- Hvor må du ikke være iflg. dine forældre eller pædagogerne?
- Hvor er det fagligt for dig at være?

Lokalområdet:

- Hvor bor du?
- Hvor bor dine venner?
- Hvordan ser din daglige rute ud?
- Hvor kommer du aldrig?
- Hvor er der trygt?
- Hvor er der farligt?
- Hvor kunne du godt tænke at dig at komme mere?

Find selv på andre og flere spørgsmål.

Gør det muligt at markere steder/rum uden for kortet.

Spørg ind til, hvorfor de unge har sat klistermærkerne, som de har sat dem.

Trin 2: Undersøg!

Undersøg sammen med børnene/de unge, hvilket mønster der danner sig på kortene:

- Er der steder/rum, hvor klistermærkerne klumper sig sammen?
- Er der steder/rum, som slet ikke har fået nogen opmærksomhed? Og hvorfor?
- Hvad får kortlægningen børnene/de unge til at tænke over? Hvad overrasker dem?
- Spørg dem, hvad der skal til for at gøre steder tryggere, sjovere osv.
- Spørg dem, hvad der skal til for at øge deres ejerskab og tilhørsforhold til stedet/rummet.

Trin 3: Læg en plan!

Spørg børnene/de unge om nogen af dem kunne tænke sig at deltage i nogle arbejdsgrupper, der skal være med til at udvikle udvalgte rum og steder.

Læg en plan sammen med børnene/de unge i arbejdsgruppen for, hvordan I vil udvikle det udvalgte rum/sted.

Opfølgning

I kan med fordel gøre Space mapping til en årlig aktivitet. På den måde kan I evaluere, om jeres indsatser har gjort en forskel. Det kan også give jer indsigt i, om evt. nye børn/unge oplever og bruger rum og steder anderledes.

Dette aktivitetsredskab er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

AKTIVITET

Hack hverdagen

Dette er et aktivitetsredskab, som du kan bruge i dit normundersøgende pædagogiske arbejde med at styrke børnenes og de unges kritiske tænkning og demokratiske kompetencer ift. at forholde sig til aktivt til deres egen virkelighed.

Målgruppe

13-18 årige i fritids- og klubtilbud.

Tidsforbrug

3-4 timer til gennemførelse over en række dage og 2-3 timer til forberedelse.

Materialer

Manuskriptskabelon (se bilag 8).

Formål

Formålet med at hacke hverdagen i klubtilbuddet og i de unges hverdag er at træne deres kritiske tænkning, hvilket skal danne udgangspunkt for handling og forandring. De unge får med denne aktivitet trænet deres demokratiske handlekompetencer og får en forståelse for, at de selv er medskabere af den virkelighed, de befinder sig i.

Forudsætninger, form og indhold

En forudsætning for at hacke hverdagen er, at børnene/de unge beskriver alt det, som er helt "normalt" – og som de derfor næsten ikke kan få øje på. Aktiviteten bygger på grundige beskrivelser af hverdagen, som herefter undersøges eller mærkværdiggøres ved at iscenesætte vaner og rutiner på nye måder.

Aktiviteten er bygget op omkring alt det normale i hverdagen og de muligheder, der opstår, når vi iscenesætter det normale, så det slet ikke fremstår så "normalt", som vi gik og troede.

Forberedelse

Læs manuskripts-kabelonen igennem. Tilføj spørgsmål, som passer til jeres børn og unge og deres virkelighed.

Overvej, om det vil være godt at sætte nogle grænser for, hvilket indhold de unge må putte ind i manuskripterne: Skal hverdagsindholdet begrænse sig til situationer i klubben, eller må det også indeholde situationer fra fx hjemmet, gaden eller kirken? Tag også diskussionen med de unge, inden de går i gang.

Prøv selv at udfylde manuskripts-kabelonen og byt med en kollega, så I afprøver aktiviteten på egen krop, før I laver aktiviteten med de unge.

Print manuskripts-kabelonen, så hvert børn/ hver ung får udleveret en skabelon.

Gennemførelse

Trin 1: (1 time)

Saml et lige antal unge, da de skal kunne bytte manuskripter med hinanden.

Introducér aktiviteten for de unge – gennemgå manuskripts-kabelonen med dem. Vis evt. jeres eget eksempel på et manuskript, I selv har lavet for at beskrive en hverdagssituation/ vane/ rutine.

Diskutér med de unge, hvilket slags indhold eller hvilke situationer, der må beskrives i manuskriptet.

Forklar ideen om et hverdagshack:

- For at blive opmærksom på det, vi oplever som normalt, må vi beskrive det. Det gør vi med manuskriptet.
- For at få øje på normerne i det, vi normalt plejer at gøre, må vi mærkværdiggøre det. Det gør vi ved at bytte manuskripter med hinanden.
- For at kunne finde muligheder for at gøre hverdagen anderledes og forstå os selv og andre på nye måder, må vi iscenesætte det normale. Det gør vi ved at gennemføre/spille hinandens manuskripter.

Giv de unge et par dage til at tænke over, hvilken situation fra deres egen hverdag, de vil beskrive.

Trin 2: (1 time)

Lav en kort ”skriveworkshop”, så børnene/de unge får mulighed for at øve sig i at skrive detaljerede scener, så andre kan spille dem.

Trin 3: (30-60 minutter)

Byt manuskripter.

I kan lade de unge bytte manuskripter mellem sig. I kan også vælge selv at bidrage med et manuskript og bytte med de unge.

Lad der gå et par dage, så alle får mulighed for at udspille det manuskript, som de har fået udleveret.

Husk at gøre alle i klubben opmærksomme på, at I er i gang med denne aktivitet, så de er forberedte på, at nogle unge måske opfører sig anderledes, end de plejer.

Trin 4: (30-60 minutter)

Saml gruppen af unge, der har byttet manuskripter og hold et opsamlingsmøde.

Diskutér, hvad de/I har fået øje på:

- Hvad virkede mærkeligt – og hvorfor?
- Hvilke reaktioner blev I mødt med af omgivelserne, når I handlede og opførte jer som en anden?
- Hvad er normalt – nu?
- Er I blevet inspireret til at gøre tingene anderledes selv?
- Er der noget i klubbens hverdag, som vi måske bør ændre – hvorfor og hvordan?

Dette aktivitetsredskab er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

AKTIVITET

Værtskabet

Som vært har man et stort ansvar for at skabe et meningsfuldt møde mellem mennesker. *Værtskabet* giver mulighed for at træne de unges evner til at indgå i forpligtende fællesskaber, hvor de skaber noget for andre end sig selv.

Målgruppe

13-18 årige i klub- og fritidstilbud.

Tidsforbrug

1-3 timer ekskl. forberedelse, som finder sted i åbningstiden sammen med de unge i form af et ugentligt møde.

Formål

Formålet med at lade de unge i fritids- og klubtilbuddet tage værtskabet og dermed ansvaret for et arrangement og de inviterede gæster er at give dem mestringsoplevelser, hvor de oplever, at de kan sætte noget i værk til gavn for dem selv og andre. Dette styrker de unges tro på egen demokratiske formåen og demokratiske handlekraft.

Forudsætninger, indhold og form

Når I igangsætter en aktivitet som Værtskabet, er det en forudsætning, at I som pædagogisk personale har overvejet rammerne og de tilgængelige midler. I bør altså overveje, hvilke slags arrangementer, som de unge kan stå for, hvem de kan invitere og hvor mange. Arrangementernes indhold kan være alt lige fra en fest, til en koncert eller en debataften med en youtuber, instagrammer eller ungdomspolitikker. Det er op til de unge at finde på et interessant – og for dem meningsfuldt – arrangement, inden for de rammer I udstikker.

Når de unge kommer med forskellige idéer, kan I med fordel stille følgende spørgsmål, der kan hjælpe med at kvalificere de unges idéer:

- Hvem er målgruppen for arrangementet?

- Hvad får man ud af deltage i arrangementet?
- Hvad er jeres formål med arrangementet?
- Hvad skal der til for, at I når jeres formål?

Når I anvender Værtskabet som aktivitet i fritids- og klubtilbuddet kan I sætte jer selv i rollen som en slags mødeleder og sekretær for gruppen af unge, som har meldt sig til at stå for et kommende arrangement. I står altså for at indkalde til forberedelsesmøderne og understøtter med praktisk hjælp. Derudover stiller I de spørgsmål, der sikrer, at ungegruppen kommer sikkert gennem værtskabet.

Forberedelse

Gør det muligt for de unge at melde sig til ”værtskabsgruppen”. Det kan I gøre på flere måder:

- Prik udvalgte unge på skulderen og spørg, om de kunne være interesserede. Denne tilgang er særligt brugbar, hvis det er første gang, I arbejder med at give de unge ansvaret for et værtskab. Gruppen kan altså gøre det attraktivt for de øvrige unge at melde sig næste gang.
- Saml alle de unge hver eftermiddag/aften igennem en hel uge. Brug stormødet til at fortælle om aktiviteten, Værtskabet. Lav en kollektiv brainstorm og lad derefter de unge melde sig på de idéer til arrangementer, som de gerne vil være med til at arrangere. Denne tilgang er god, når I ønsker at skabe synlighed omkring og opbakning til kommende aktiviteter.
- Lav en tilmeldingsseddel, hvor de unge kan skrive sig på. Denne tilgang er mest brugbar, når det er blevet almindelig praksis, at de unge selv står for arrangementer.

Gennemførelse

Når ”værtskabsgruppen” er nedsat, kan I følge disse trin:

Trin 1: ”Første møde”

Afklar arrangementets formål, målgruppe, varighed og gæster.

Afklar hvad der skal til for, at gruppen når i mål med arrangementet.

Læg en slagplan: Hvem gør hvad og hvornår? Aftal et ugentligt møde.

Trin 2: ”Forberedelserne”

Lad de unge stå for at kontakte gæsten/gæsterne.

Spørg til deres næste skridt, hvis de møder modstand.

Lad de unge lave en liste over praktiske ting, der skal være på plads for, at arrangementet lykkes – fx:

- Aftale med den gæsteoptrædende
- Kommunikationsstrategi: Hvordan vil de få de øvrige unge til at deltage i arrangementet?
- Budget
- Indretning af lokale
- Osv.

Trin 3: ”Arrangementet løber af stablen”

Lad de unge være værter.

Lad dem fordele rollerne mellem sig – fx konferencier, sodavandsbartender, lyd- og lystekniker, dekoratør osv.

Vær selv backup.

Evaluering

Når arrangementet er slut, er det godt at afholde et efterfølgende møde, hvor I sammen med ”værtskabsgruppen” evaluerer forberedelsesforløbet og selve arrangementet: Hvad virkede godt? Hvad virkede mindre godt? Hvad skal vi huske til næste gang?

Det kan også være en god idé at invitere ”værtskabsgruppen”, som har ansvaret for det næste arrangement til mødet. På denne måde kan den første gruppe give deres erfaringer videre til den næste gruppe.

Dette aktivitetsredskab er udarbejdet af VUDA-konsortiet bestående af VIA University College, Københavns Professionshøjskole, Als Research og Dansk Flygtningehjælp/Integrationsnet i samarbejde med Undervisningsministeriet (2019).

BILAG 1:

Case

Det er onsdag aften i ungdomsklubben. Siden kl. 17 er mindre grupper af 7. klasseelever ankommet drypvist. Mange af pigerne har håndtasker hængende om skulderen. Flere af drengene og pigerne beholder overfrakkerne på. De kaster sig i sofaerne, sætter musik og youtube-videoer til anlægget og projektoren. Lydtæppet er en blanding af popmusik og satiriske youtube-videoer. Nogen sidder og nusser hinanden, andre kigger ned på deres mobiler. Kække bemærkninger flyver rundt i luften. De undgår pædagogerne og de unge fra andre klasser.

En pædagog kommer ind i lokalet: ”Hey, husk lige at tage jakkerne af, når I er indendørs. Det kan I også lige fortælle til Nicla, som er ny her.” Pædagogens bemærkninger får den efterhånden store gruppe af unge til at rejse sig op. De går ud på legepladsen.

Tyve minutter senere kommer de ind igen. De bevæger sig gennem klubbens lokaler. Nogle falder ned i sofaerne. Andre ender i et lokale med brætspil og lukker døren. De går i gang med at spille Werewolf, som de bruger som dække til at udveksle sladder og de nyeste kærestepar- og brud. Nicla gider ikke at spille spillet længere, for hun kender ikke rigtig reglerne: ”Skal vi ikke gå udenfor?” Så kommer en dreng ind i lokalet; han skal lige tale med én af de andre om noget vigtigt. De bryder op og går udenfor igen; på vejen hægter de unge fra sofagruppen sig på.

Efter et længere ophold ude på legepladsen kommer en større del af fiskestimen ind i en hektisk stemning. De går rundt og spørger unge og voksne, om de har noget drama.

BILAG 2:

Refleksionsskema til egenskabs- og situationsforklaringer

Forklar casen ud fra de unges baggrund (køn, alder, social status, religion mv.)	Forklar casen ud fra den konkrete situation og de positioner og relationer, som de unge indgår i.
Giv eksempler fra egen praksis, hvor du/I egenskabsforklarer de unges adfærd	Giv eksempler fra egen praksis, hvor du/I situationsforklarer de unges adfærd
Hvilke konsekvenser har dine/jeres egenskabsforklaringer for de unge?	Hvilke konsekvenser har dine/jeres situationsforklaringer for de unge?

BILAG 3:

Refleksionsskema til script-forklaringer

Forklar casen ud fra organisatoriske scripts	Forklar casen ud fra faglige scripts	Forklar casen ud fra socio-relationelle scripts	Forklar casen ud fra psyko-sociale scripts
Hvordan påvirker organisatoriske scripts jeres pædagogiske praksis og dømmekraft?	Hvordan påvirker faglige scripts jeres pædagogiske praksis og dømmekraft?	Hvordan påvirker socio-relationelle scripts jeres pædagogiske praksis og dømmekraft?	Hvordan påvirker psyko-sociale scripts jeres pædagogiske praksis og dømmekraft?
Hvilke konsekvenser har organisatoriske normer for de unges deltagelsesmuligheder?	Hvilke konsekvenser har faglige normer for de unges deltagelsesmuligheder?	Hvilke konsekvenser har socio-relationelle normer for de unges deltagelsesmuligheder?	Hvilke konsekvenser har psyko-sociale normer for de unges deltagelsesmuligheder?

BILAG 4:

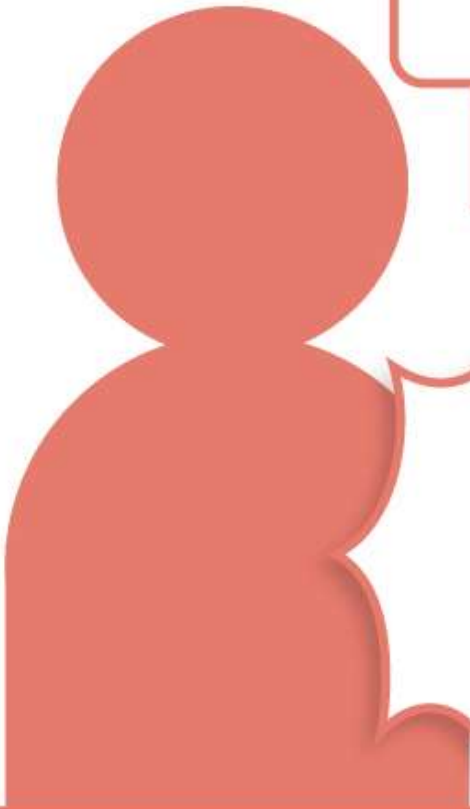
Refleksionsskema til P-forklaringer

Forklar og vurder casen			
	Professionel	Personlig	Privat
Hvordan spillede de tre P'er ind i din/jeres forklaring af casen?			
Find eksempler på situationer i dagligdagen, hvor de tre P'er er i spil			
Hvilke konsekvenser har P'ets dømmekraft for de unge?			

BILAG 5:

Personkort

Hvad siger personen?

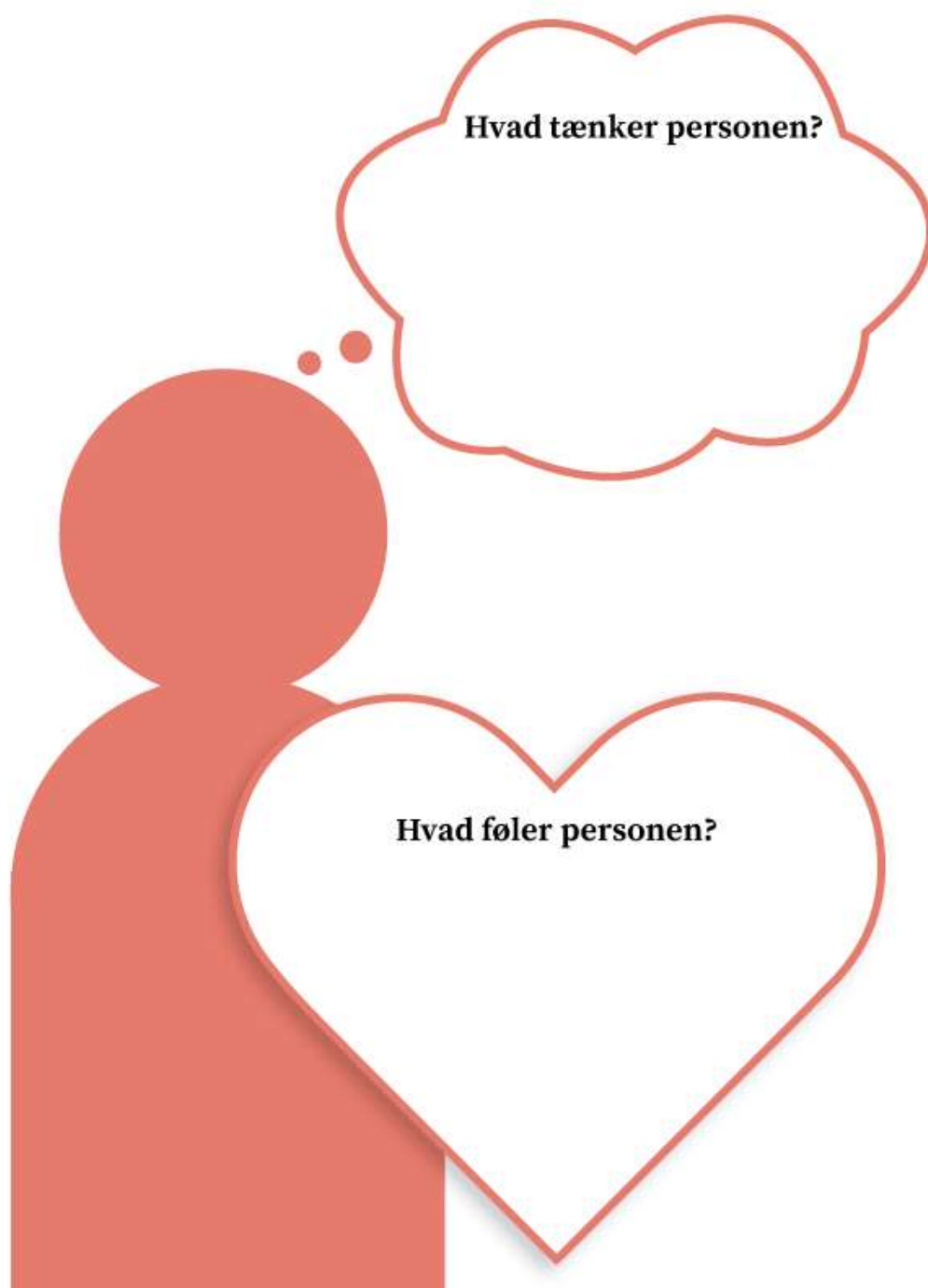
Hvad gør personen?

Baggrundshistorie:

BILAG 6:

Perspektivskifte

BILAG 7:

Spilleregler og spillekort

Alfa-holdets spilleregler og artefakter

I jeres kultur er materialisme og konkurrence i centrum. I taler kun med hinanden for at opnå noget. I starter alle med at tage fem brikker fra bunken på bordet. Jeres vigtigste gøremål er at samle en række med tallene 1-5 i fortløbende rækkefølge, da dette giver point. Jo flere point, desto bedre.

I skal lave en pointtavle, hvor I kan sætte en streg, hver gang én af jer har fået samlet en række med tallene 1-5.

For at kunne samle point skal I forhandle med hinanden. Denne forhandling foregår via kommunikation bestående af kodesprog og bevægelser. Derudover skal I overholde en række regler for at forhandlingen kan gennemføres.

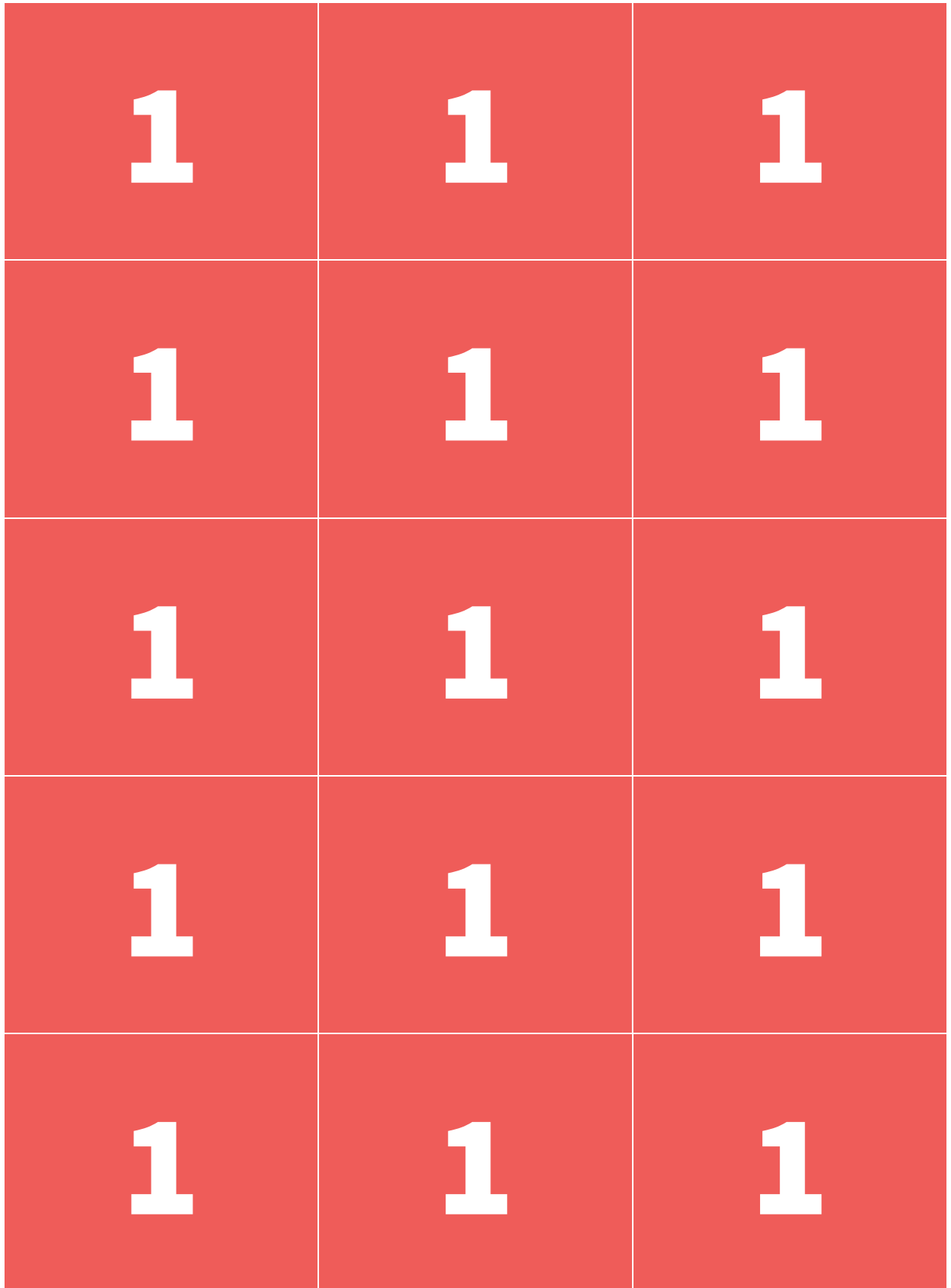
Regler:

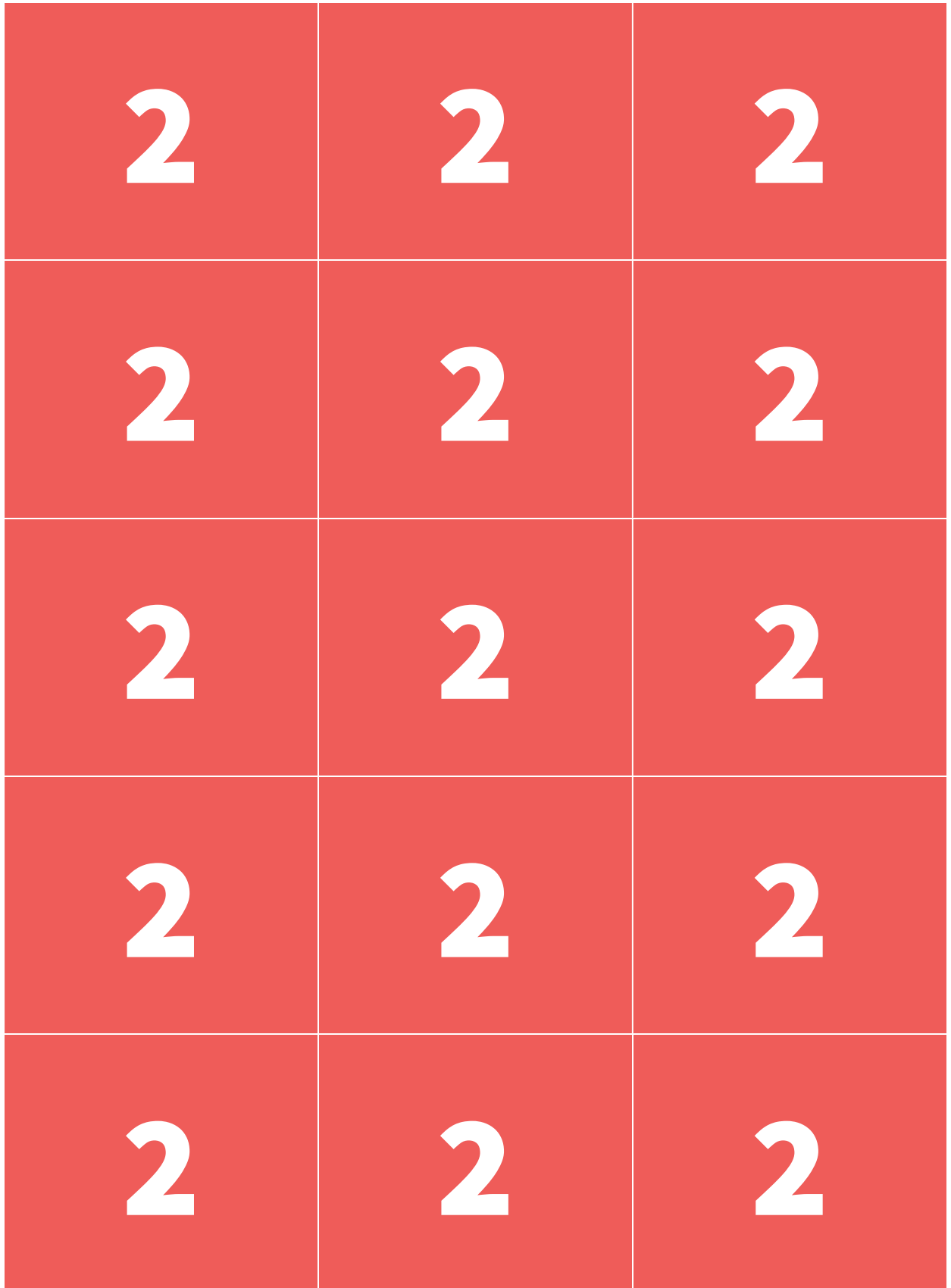
- 1) Du siger goddag til en medspiller ved at gøre en bevægelse med hænderne.
- 2) Du siger herefter "be' om" ved at føre hånden fra hagen og fremefter.
- 3) Du vælger den brik, du vil have, ved at sige de to første bogstaver i dit navn. Hvis du hedder Katrine og vil have en brik med et 2-tal, skal du sige KaKa, vil du have en brik med et 3-tal, skal du sige KaKaKa osv.

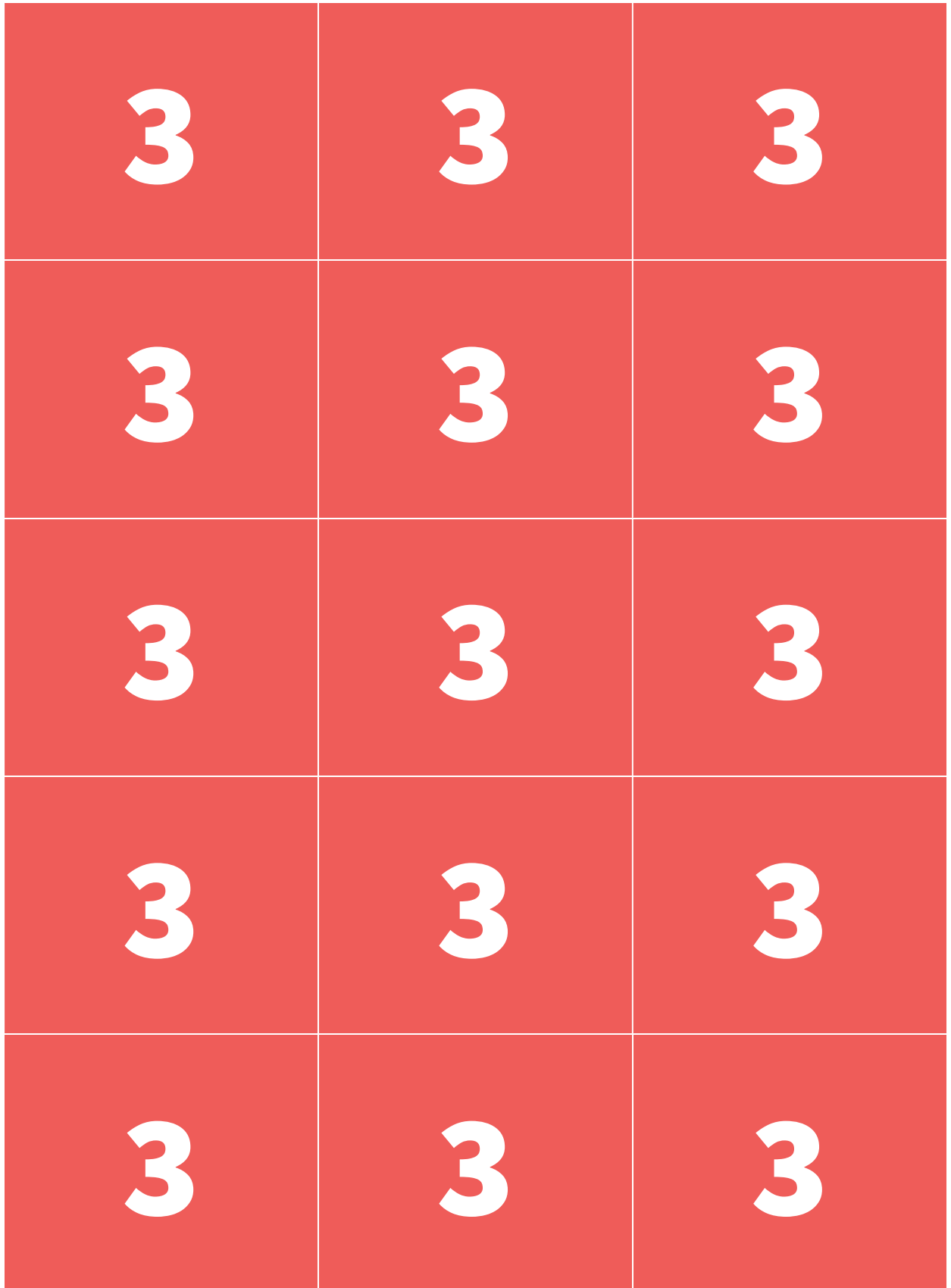
Når de tre regler for forhandling er gennemført, svarer den tiltalte medspiller:

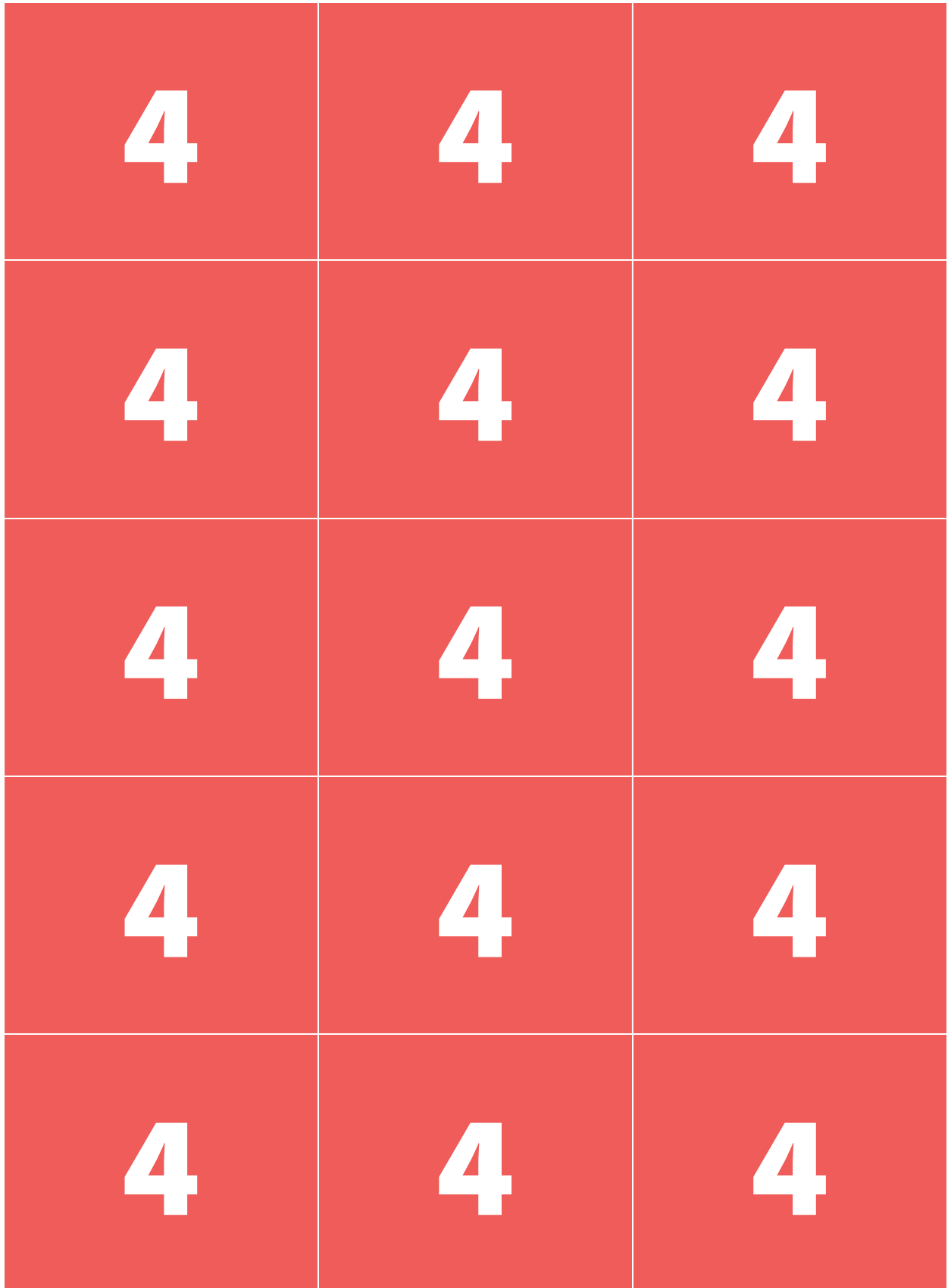
- 4) Hvis du har brikken, der er blevet bedt om, svarer du ja ved at klappe dig selv på skulderen og aflevere brikken.
- 5) Personen, som modtager brikken, siger tak ved at føre hånden hen over hovedet.
- 6) Hvis du ikke har brikken, siger du nej ved at slå dig selv på låret.
- 7) Handlen afsluttes med et "BRRR".

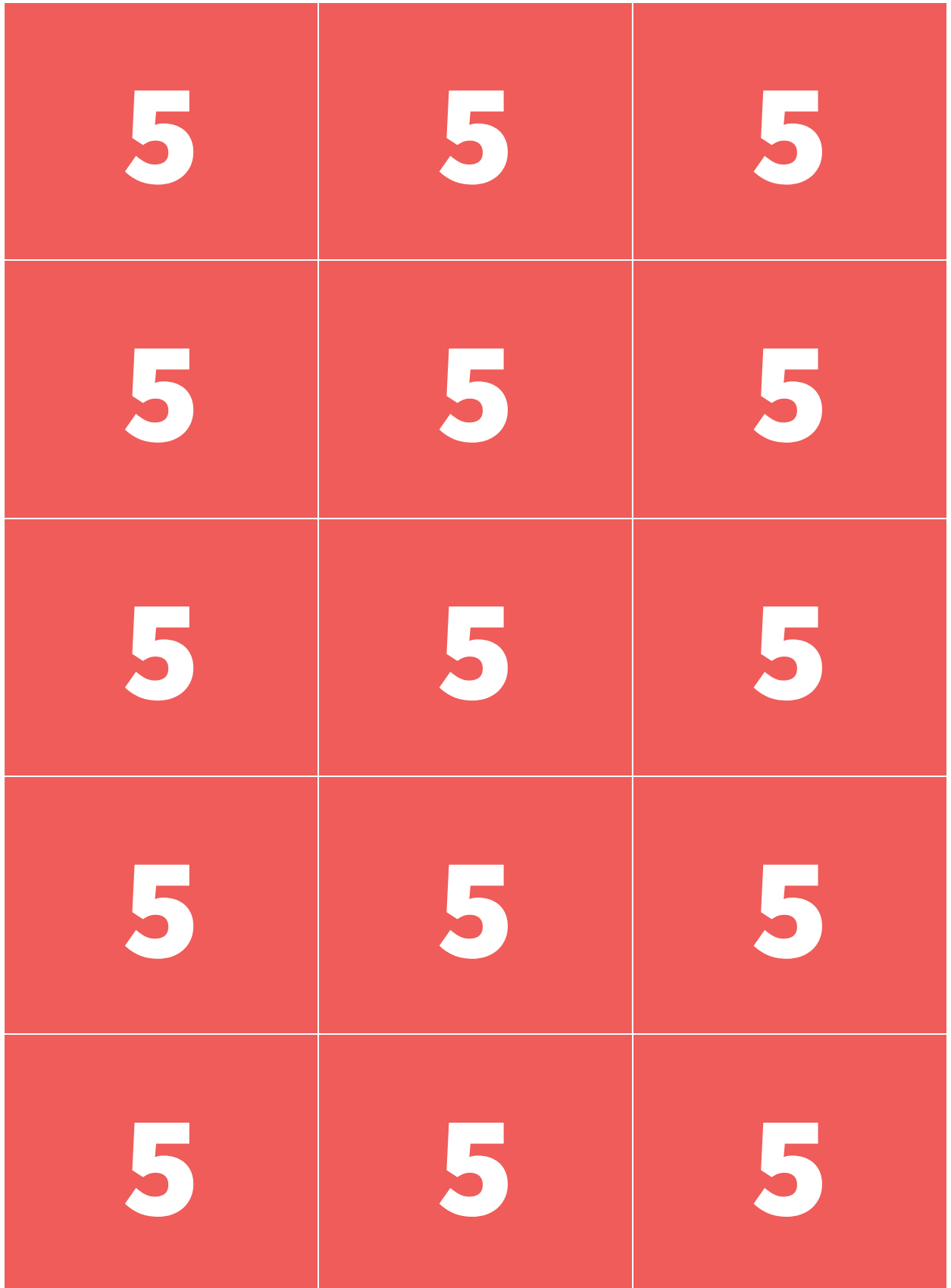
Når du har samlet fem brikker i rækkefølgen 1-5, lægger du dem tilbage i bunken og tager fem nye brikker.

Beta-holdets spilleregler og artefakter

I jeres kultur spiller I for at hygge jer og få venner, men det skal ske uden at overtræde en række regler. Overtrædes disse regler bliver man straffet ved at blive mærket, så alle kan se, at man ikke overholder reglerne. I jeres kultur er det kvinderne, der sørger for, at man bliver straffet. Det er kun et kvindeligt overhoved, der kan fjerne mærket igen.

I skal udpege tre kvinder, som uddeler post-its-sedler, når nogen overtræder en regel.

I skal også udpege et kvindeligt overhoved, som er den eneste, der kan fjerne post-it-sedlerne igen.

Det er ilde set at have post-it-sedler på ryggen, og ingen vil spille med én.

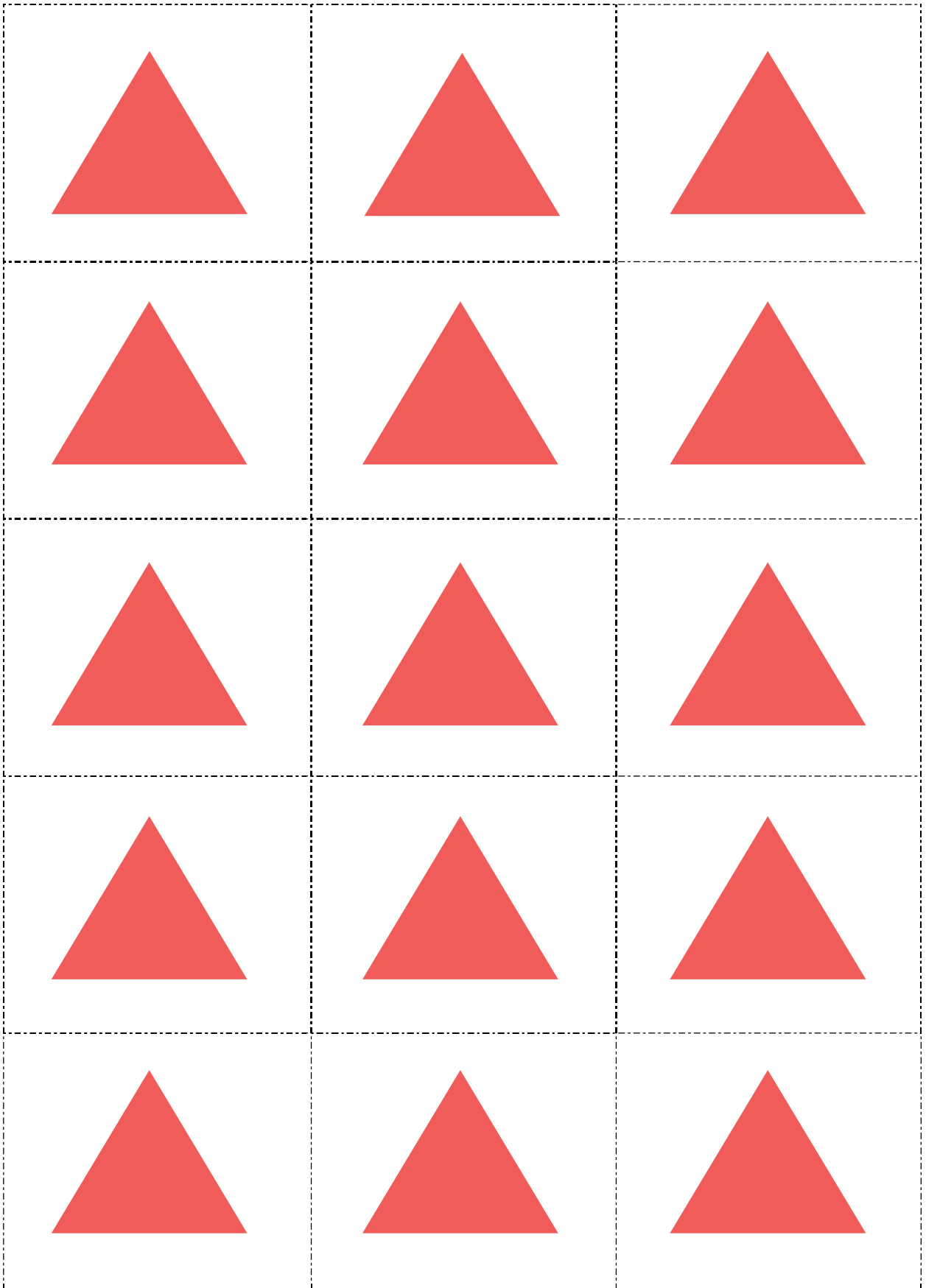
Når der kommer fremmede på besøg, henvender I jer ikke til dem. Men I er venlige, hvis de henvender sig til jer.

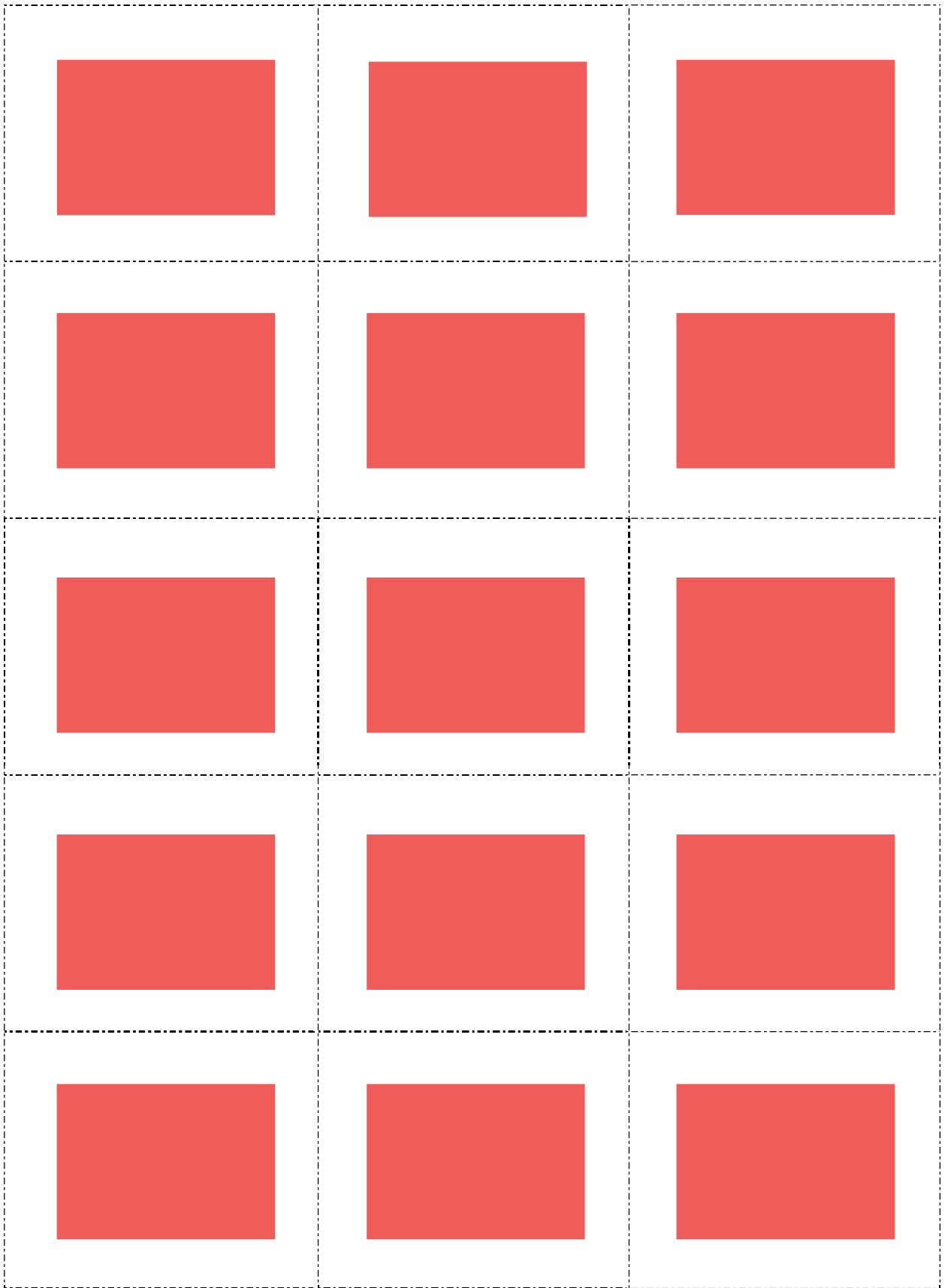
Regler:

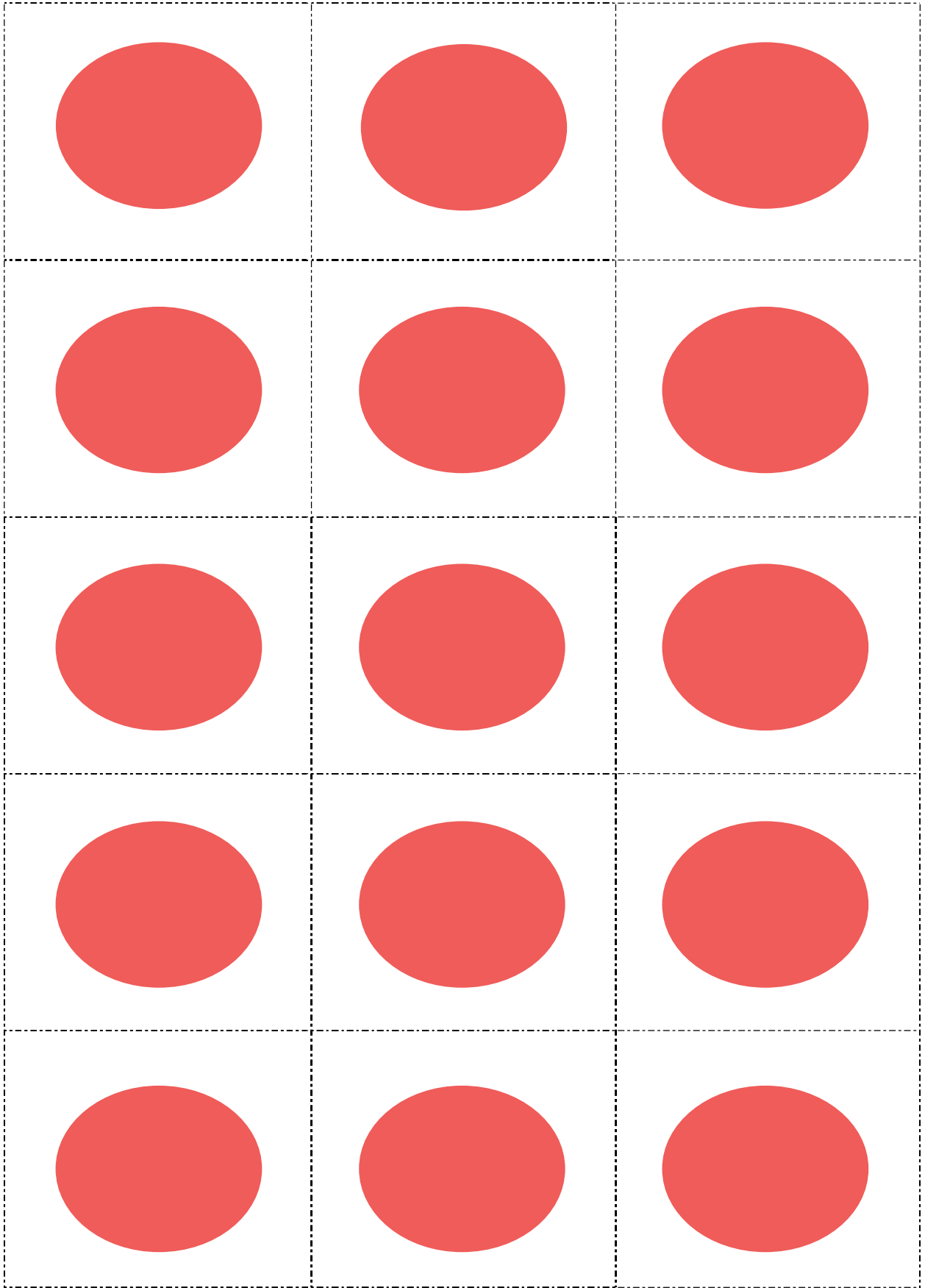
- 1) I indleder spillet med at sige pænt goddag og smalltalke.
- 2) Spillet startes ved at begge parter drejer rundt om sig selv.
- 3) Hver person har tre kort med henholdsvis en firkant, en trekant og en cirkel på.
 - a. Firkanten slår trekanten
 - b. Trekanten slår cirklen
 - c. Cirklen slår firkanten

Hver person trækker et kort og vender, mens I hyggesnakker.

- 4) Det går ikke ud på at vinde, men at få venner. Derfor hoverer man ikke, hvis man vinder.
- 5) Når spillet er slut, skriver man sine initialer på hinandens papir og siger pænt farvel.
- 6) Hvis de ovenstående regler ikke overholdes, afslutter I spillet med det samme, og en af de udpegede kvinder tilkaldes ved at klappe to gange over hovedet. Kvinden giver regelbryderen en post-it-seddel på ryggen.
- 7) Vil man have fjernet sin post-it-seddel, henvender man sig til det kvindelige overhoved og siger "kafka". Hvis man siger alt andet til hende, får man i stedet endnu en post-it-seddel.

BILAG 8:

Manuskriptskabelon

Personen	
Hvordan ser du ud? Hvad har du på? Hvordan taler du? Hvordan er din kropsholdning? Osv.	
Scenen	
Hvor er vi? (beskriv stedet/rummet)	
Hvad er klokken? (angiv tidsrummet)	
Beskriv dine handlinger og din tale så detaljeret som muligt, så en anden kan gøre dig kunsten efter. Hvem er du sammen med? Hvordan er du sammen med dem? Hvad laver du? Hvad siger du? Hvordan bruger du kroppen? Angiv, hvor lang tid du bruger på hver handling. Osv.	

